

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Ústav sociální práce

Azylový dům jako forma pomoci obětem domácího násilí
Diplomová práce

Autor: Bc. Klára Poláčková
Studijní program: N6731 – Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce
Forma studia: kombinovaná
Vedoucí práce: PhDr. Martin Smutek, Ph.D.

Hradec Králové, 2020

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Klára Poláčková

Studium: U18038

Studijní program: N6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

Název diplomové práce: **Azylový dům jako forma pomoci obětem domácího násilí**

Název diplomové práce AJ: Women's refuge as a form of support for victims of domestic violence

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se bude zabývat tématem pomoci obětem domácího násilí. Předmětem zájmu se stane azylový dům jako jedna z forem této pomoci. V teoretické části bude popsán azylový dům a krizová pomoc, jež vstupují do role při pomoci obětem domácího násilí. V praktické části bude realizován kvalitativní výzkum, který bude proveden pomocí techniky polo-strukturovaného rozhovoru a studia dokumentů.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a VITOUŠOVÁ, Petra. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2. ŠPATENKOVÁ, Naděžda. Krize a krizová intervence. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0. MATOUŠEK, Oldřich. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0041-3.

Garantující pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Martin Smutek, Ph.D.

Oponent: doc. PhDr. Emília Janigová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29.6.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod odborným vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Líšnici dne 20. 3. 2020

.....

Bc. Klára Poláčková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Martinu Smutkovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné informace a doporučení v průběhu zpracování mé diplomové práce.

Mé poděkování dále patří mé rodině, především mému partnerovi a synovi, kteří mi po celou dobu mého studia byli nesmírnou oporou.

Bibliografický záznam

POLÁČKOVÁ, Klára. *Azylový dům jako forma pomoci obětem domácího násilí*. Hradec Králové, 2020. Diplomová práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Ústav sociální práce, 69 s. Vedoucí práce PhDr. Martin Smutek, Ph.D.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá tématem, které se nazývá Azylový dům jako forma pomoci obětem domácího násilí. Teoretická část se zabývá domácím násilím, dále je uvedena síť pomáhajících služeb obětem domácího násilí a v neposlední řadě jsou uvedeny mýty vztahující se k domácímu násilí.

Podstatnou část diplomové práce tvoří výzkumná část, kde je uskutečněn kvalitativní výzkum s pracovníky Azylového domu a Krizové pomoci v Žamberku. Cílem výzkumu je zjistit, jaké jsou podmínky pomoci ženám a matkám s dětmi, které se staly oběťmi domácího násilí a s jakými mýty se setkávají pracovníci Azylového domu a Krizové pomoci pro tuto cílovou skupinu.

Klíčová slova: azylový dům, domácí násilí, krizová pomoc, oběť

Bibliographic record

POLÁČKOVÁ, Klára. Women's refuge as a form of support for victims of . Hradec Králové, 2020. Diploma thesis. University of Hradec Králové, Faculty of Arts, Institute of Social Work, 69 s. Thesis supervisor PhDr. Martin Smutek, Ph.D.

Abstract

This diploma thesis is based on a topic called Women's refuge as a form support for victims of domestic violence. The theory part concentrates on domestic violence, followed by services available to victims of domestic violence and ending with myths surrounding domestic violence.

The main part this thesis is based on research conducted in a Women's refuge and Crisis Assistance Centre in Žamberk. The objective of the thesis is to establish, what the conditions are like for the women and children who found themselves in this situation and what kind of myths are encountered by the staff at the Women's refuge and the Crisis Assistance Centre.

Keywords: Crisis Assistance Centre, Domestic violence, Victim, Women's refuge

Obsah

Úvod	10
1 Domácí násilí	12
1.1 Podstatné znaky domácího násilí	13
1.2 Druhy domácího násilí	14
1.3 Principy sociální práce s oběťmi domácího násilí	16
1.4 Specifika domácího násilí u dalších skupin obětí	18
1.4.1 Senioři jako oběti domácího násilí	18
1.4.2 Domácí násilí na mužích	19
1.4.3 Domácí násilí mezi migranty	20
1.5 Rizika chudoby žen postižených domácím násilím	20
1.5.1 Zdravotní důsledky domácího násilí	21
2 Síť pomáhajících služeb obětem domácího násilí	23
2.1 Policie	23
2.1.1 Institut vykazání	24
2.2 Intervenční centra	24
2.2.1 SKP-CENTRUM, o. p. s. – Intervenční centrum	25
2.3 Telefonická krizová pomoc	25
2.4 Krizová pomoc	26
2.4.1 Krizové centrum J. J. Pestalozziho, o. p. s. Žamberk	27
2.5 Azylový dům	27
2.5.1 Azylový dům s utajenou adresou	28
3 Mýty vztahující se k domácímu násilí	30
4 Cesta pro rodinu, z. ú.	34
4.1 Azylový dům Domov na skalách	35
4.1.1 Poskytované služby v Azylovém domě	36
4.1.2 Způsob poskytování služby	37
4.2 Krizová pomoc Žamberk	38
5 Výzkumné cíle	41
5.1 Formulace hlavního cíle výzkumného šetření	41
5.2 Formulace dílčích cílů výzkumného šetření	41
5.3 Odůvodnění zvolené výzkumné strategie	41

5.4	Transformace cílů	43
5.5	Odůvodnění volby výzkumného souboru	44
5.6	Etické otázky výzkumu.....	45
5.7	Popis organizace výzkumu, zpracování dat a údajů	46
6	Analýza a interpretace údajů	48
6.1	Analýza dat získaných rozhovory a studiem dokumentů	48
6.2	Shrnutí dílčích cílů.....	61
6.2.1	Shrnutí dílčího cíle 1	61
6.2.2	Shrnutí dílčího cíle 2.....	61
6.2.3	Shrnutí dílčího cíle 3.....	62
	Závěr	64
	Seznam literatury	66
	Seznam tabulek, obrázků a příloh.....	69
	Přílohy.....	I

Seznam použitých zkratk

AD	Azylový dům
DC	Dílčí cíl
DN	Domácí násilí
KP	Krizová pomoc
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Úvod

Při rozhodování v prvním ročníku navazujícího magisterského studia, o čem bude pojednávat má závěrečná práce, mi pomohly dva podstatné faktory. Za prvé jsem zvolila téma, které mě bude osobně zajímat a bude pro mě i další osoby zabývající se tímto tématem přínosné. Za druhé jsem myslela na praktickou stránku věci, jelikož níže zmíněný Azylový dům se nachází v blízkosti mého bydliště a vždy mě zajímalo, jak tato pobytová služba funguje. Organizace Cesta pro rodinu, z. ú., která je mimo jiné poskytovatelem Azylového domu a Krizové pomoci, je mi osobně blízká, neboť jsem při výkonu praxe během studia byla vždy velice spokojená s přístupem sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách. Z praxe jsem si vždy odnesla velice cenné informace a zkušenosti, za které jsem velmi vděčná.

Ve své práci se budu zabývat problematikou domácího násilí, která je velmi obsáhlá, zaměřím se však na pomoc ženám a matkám s dětmi, které se staly obětí domácího násilí a přicházejí tak v nelehké situaci do Azylového domu, kde jim je poskytnuta potřebná pomoc a podpora. Během praxe jsem však zjistila, že pokud se budu chtít zabývat domácím násilím u klientek v Azylovém domě, budu muset do své práce zahrnout i Krizovou pomoc, která se nachází na stejné adrese. Z této pobytové služby některé klientky plynule přechází do Azylového domu, kde nadále využívají poskytované služby. V mé diplomové práci často užívám pojem *domácí násilí* ve smyslu partnerského násilí, které se týká žen, které násilí zažívají.

Diplomovou práci jsem rozdělila na teoretickou a praktickou (výzkumnou) část. V teoretické části uvádím tři hlavní kapitoly, které se nazývají *Domácí násilí, Síť pomáhajících služeb obětem domácího násilí a Mýty vztahující se k domácímu násilí*. Poznatky z teoretické části se promítají do části praktické, kde za pomoci studia dokumentů a polostrukturovaných rozhovorů zjišťuji mnou stanovené výzkumné otázky.

Hlavním cílem mé diplomové práce je formou kvalitativních interview s pracovníky Azylového domu a Krizové pomoci a za pomoci studia dokumentů zjistit, jaké jsou podmínky pomoci ženám a matkám s dětmi, které se staly oběťmi domácího násilí a s jakými mýty se setkávají pracovníci Azylového domu

a Krizové pomoci pro tuto cílovou skupinu. Tento hlavní cíl se dále dělí na tři dílčí cíle, kterými se budu zabývat ve výzkumné části. Tyto dílčí cíle zní 1) Zjistit, jaká jsou vnitřní pravidla organizace, týkající se přijetí klientů ohrožených DN do služby; 2) Formou kvalitativních interview zjistit, jaké jsou zkušenosti se spolupracujícími a navazujícími organizacemi z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci; 3) Formou kvalitativních interview zjistit mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.

Touto prací bych především ráda přispěla k vyvrácení některých mýtů, které se vztahují k domácímu násilí. Přeji si, aby má diplomová práce byla přínosná pro všechny profesionály, kteří se tímto tématem zabývají, pro studenty oboru Sociální práce, taktéž pro pracovnice Azylového domu a Krizové pomoci, kterým touto cestou děkuji za všechny cenné informace, které jsem využila v této práci a byly též přínosné pro mě samotnou, jelikož jsem získala naprosto jiný pohled na tuto problematiku.

1 Domácí násilí

V první kapitole mé diplomové práce se budu zabývat stěžejním tématem, kterým je právě domácí násilí (DN).

Při čtení příslušné literatury jsem zjistila, jak velice objemné a zároveň zajímavé téma to je. Musím však přiznat, že při čtení příslušné literatury mi místy běhal mráz po zádech, neboť my lidé jsme neskutečně vynalézaví, co se ubližování týče.

Ve své práci se zaměřuji na násilí, které je pácháno na ženách, avšak níže okrajově zmiňuji, že domácí násilí se může objevit i u jiných skupin (senioři, muži, migranti). Agresorem může být také žena. Pokládám za důležité, aby měl čtenář všeobecný přehled o této problematice, aby si v žádném případě nemyslel, že domácí násilí rovná se muž agresor a žena oběť. Dále taktéž uvádím znaky DN, podle kterých lze rozeznat domácí násilí od tzv. „italských manželství“. Nedílnou součástí této kapitoly jsou také druhy DN, neboť ne vždy se jedná pouze o fyzické násilí.

První oficiální náznaky o domácím násilím byly zveřejněny ženami s dětmi, které z rodin poznamenaných domácím násilím unikaly do azylových domů. Od 70. let minulého století se především z tohoto prostředí začaly vést boje o prohlášení domácího násilí za trestný čin a o systematickou pomoc jeho obětem. (Poláková in Voňková, Spoustová, 2016) Se vzrůstajícím počtem obětí, které své zážitky zveřejnily, a na základě praktických zkušeností, se začíná vytvářet pestrá mozaika rozmanitých druhů a forem domácího násilí. (Voňková, Oplatek, 2015)

Dopady na oběti domácího násilí mají mnoho podob, jsou to zdravotní a psychické problémy, pracovní potíže, se kterými úzce souvisí ekonomická závislost na násilníkovi. Následky násilného jednání jsou dlouhodobé a často vedou k řetězení dalších problémů. (Poláková in Voňková, Spoustová, 2016)

Domácí násilí je smutnou skutečností, za kterou se skrývá **dlouhodobé, opakované a stupňující se fyzické či psychické týrání** osob žijících ve společném obydlí. Jedná se o násilí mezi dospělými členy rodiny, životními partnery, špatné zacházení s dětmi, ale i seniory. Specifické na domácím násilí je především to, že toto jednání probíhá mezi osobami blízkými, tedy v rodině „**za zavřenými dveřmi**“. Obvykle se odehrává bez přítomnosti dospělých svědků, často jsou svědky nezletilé děti, které jsou mnohdy

samy přímými oběťmi. Nutno konstatovat, že domácí násilí není v žádném případě problémem jednotlivců, jedná se o společenskopolitický problém, který úzce souvisí se strukturálním znevýhodněním a diskriminací žen ve společnosti. To má zásadní dopad i na nezletilé děti, které jsou znevýhodňovány. (Voňková, Spoustová, 2016)

Intenzita násilných konfliktů se obvykle stupňuje a u obětí vede ke ztrátě schopnosti včas zastavit násilné incidenty a účinně vyřešit narušený vztah. Domácím násilím naopak **není míněn spor, jednorázový konflikt ani vzájemné potyčky mezi partnery**. (Bezoušková in Marková, Venglářová, Babiková, 2006)

Jak tedy lze rozeznat domácí násilí od rodinných krizí a incidentů?

- 1) Přímým dotazováním – klíčové jsou otázky na fyzické, psychické a také ekonomické násilí;
- 2) Podle třech diagnostických kritérií:
 - Startér násilí – domácí násilí není vyprovokované obětí. Zásadní otázka zní „Co předcházelo incidentu?“
 - Opakované násilí – domácí násilí je proces, který má start, vývoj a spěje k nějakému konci, není tedy jednorázovou záležitostí. Zásadní otázky jsou „Kdy to začalo? Jak dlouho to trvá? Co se děje nyní?“
 - Pocit oběti – oběť má zejména strach z opakovaného násilí. Zásadní otázky jsou „Jak reagujete? Na co myslíte? Jak se cítíte?“ (Bezoušková in Marková, Venglářová, Babiková, 2006)

1.1 Podstatné znaky domácího násilí

Jednou z možností, jak rozeznat domácí násilí od běžných partnerských nedorozumění, je sledovat znaky DN, které signalizují, že v partnerském vztahu probíhá závažný problém, který vyžaduje řešení.

Mezi podstatné znaky domácího násilí patří především:

- **Opakovanost a dlouhodobost.** Není pravidlem, že se domácí násilí musí objevit od počátku vztahu, může k němu dojít v pozdějších fázích vývoje vztahu;

- **Rozdělení rolí** – polarita násilná osoba x týraná osoba. Tato polarita je jedním ze znaků, který rozlišuje domácí násilí od partnerských problémů. Týraná a násilná osoba mají stanovené role, které se nikdy nemění;
- **Opětovné násilí.** Násilné ataky ze strany násilné osoby jsou posléze střídány omluvami, sliby a klidem;
- **Stupňování intenzity násilí.** Jistým znakem domácího násilí je postupný nárůst intenzity jednotlivých incidentů. Často mu předchází snaha o izolaci partnera od sociálního okolí, omezení kontaktů s přáteli a rodinou. Týraná osoba má sklony násilné jednání svého partnera omlouvat, zatímco násilná osoba postupně zkracuje intervaly klidu. V domácím násilí jde nejprve o lidskou důstojnost, poté o zdraví, a nakonec o samotný život;
- Násilná a týraná osoba jsou **blízké osoby**. Podstatným rysem domácího násilí je týrání manželského partnera nebo týrání ve vztahu druh – družka;
- Soukromí jako místo činu. Domácí násilí se děje **za zavřenými dveřmi**. (Bezoušková in Marková, Venglářová, Babiková, 2006)

Výše uvedené znaky umožňují včasné odhalení domácího násilí i v jeho raném stádiu. (Vitoušková, 2016)

Je důležité zmínit, že **násilnou osobou může být muž i žena, obětí domácího násilí se tak mohou stát obě pohlaví**. Předpokládá se, že typickou a nejčastější obětí domácího násilí je žena. Nelze opomenout, že muži bývají skrytými, utajovanými oběťmi, jelikož je pro ně mnohem těžší vyjít se svým problémem na veřejnost. (Bezoušková in Marková, Venglářová, Babiková, 2006)

1.2 Druhy domácího násilí

Při práci s oběťmi DN se setkáváme s různorodými druhy domácího násilí. V této podkapitole objasním násilí **fyzické, psychické, sexuální, ekonomické, sociální a systémové týrání**. Různé formy násilí se často vyskytují současně.

Fyzickým násilím rozumíme různé strkání, tahání za vlasy, fackování, pálení, bití pěstmi, ohrožování střelnou zbraní či nožem, znehybňování obětí (např. přivazováním), zavírání do tmavých místností nebo také klečení na ostrých

předmětech. (Voňková, Spoustová, 2016) Téměř ve všech případech fyzického násilí dochází k psychickému násilí. (Scheller-Bötschi, 2006)

Psychické nebo také emocionální násilí znamená například zastrasování, vyhrožování, urážky, ponižování, kontrolu kontaktů. (Mark, 2001) Není ani neobvyklé zesměšňování před přáteli, rodinou, případně tím agresor vyhrožuje. (Voňková, Spoustová, 2016)

Násilí sexuální zahrnuje veškeré sexuální činy, které jsou na oběti vynucovány, a které oběť podstupuje nedobrovolně a s odporem. (Voňková, Spoustová, 2016) Do sexuálního násilí patří především sexuální nátlak, nucení k prostituci, zneužívání či znásilnění. (Mark, 2001) Je to jedna z nejhorších forem násilí, neboť je morálně nepřijatelná, ponižující a často pro oběti nebezpečná. (Scheller-Bötschi, 2006)

Pokud jsou oběti zamezeny možnosti zacházet s vlastními či rodinnými finančními prostředky, popřípadě je jejich poskytování provázeno ponižováním, jedná se o **násilí ekonomické**. (Voňková, Spoustová, 2016)

Násilí sociální má za cíl oběť izolovat. Postupně je tak posilována závislost na násilné osobě (např. u nezletilých dětí se jedná o zamezování kontaktu s druhým rodičem a ostatními příbuznými). Dalším negativním důsledkem je skutečnost, že se oběť ve své těžké situaci nemá komu svěřit, také jsou tím případně vyloučeni (nepřímí) svědci tohoto jednání. (Voňková, Spoustová in Voňková, Spoustová, 2016)

Systémové týrání. K tomu dochází prostřednictvím institucí, které nejsou ochotny či schopny odhalit domácí násilí a přispívají tak nejen k dalšímu poškozování oběti, ale často ke stupňování násilí. Systémového týrání se mnohdy dopouští instituce, které jsou zřízeny na pomoc a ochranu obětí. (Voňková, Spoustová, 2016)

V České republice je nejčastější formou kombinace fyzického a psychického násilí, na druhém místě dle výskytu je násilí psychické. Ojedinele se objevuje izolované sexuální násilí. Domácí násilí začíná útoky v rovině násilí proti lidské důstojnosti, které má za cíl ohroženou osobu sociálně izolovat a minimalizovat její sebevědomí. (Vitoušková, 2016)

1.3 Principy sociální práce s oběťmi domácího násilí

Systematickou pomoc obětem DN může poskytovat pouze člověk, který absolvoval specializované vzdělání a je s touto problematikou důkladně obeznámen. V situaci prvního kontaktu s obětí DN se však mohou ocitnout všichni pracovníci pomáhající profese a jejich komunikace může sehrát významnou roli vzhledem k dalším krokům klienta. Jestliže se osoba ohrožená domácím násilím rozhodne svou situaci řešit, nejčastěji hledá pomoc u lékaře nebo na policii. Oficiální pomoc vyhledá průměrně po šesti letech týrání, někdy dokonce po více než dvaceti letech. K tomuto rozhodnutí dochází obvykle až v situaci, kdy jí „jde o život“. (Vavroňová in Cimrmanová, 2013)

Cimrmanová (2013) uvádí tzv. „rozcestník pomoci“, který může pomáhající využít na samém počátku kontaktu s obětí domácího násilí tak, aby se zachoval v souladu s legislativou a potřebami klienta v dané situaci.

Pomáhající si pokládá tyto otázky:

- Kdo je ohroženou osobou, dospělý či dítě?
- Jde o akutní krizi nebo o dlouhodobý stav? V jaké fázi násilného vztahu se ohrožená osoba nachází?
- Kdo je držitelem problému, ohrožená osoba nebo já jako pomáhající?
- Mám podezření na DN nebo se mi osoba sama svěřila? (Cimrmanová, 2013)

Jestliže je ohroženou osobou dítě, podléhá podezření na násilí *oznamovací povinnosti*. Klíčovou roli v těchto situacích mají sociální pracovníci orgánu sociálně právní ochrany dětí. Jinak tomu je u domácího násilí, které se týká dospělých osob. V případě podezření DN, které není v dané chvíli aktuálně vyostřeno a dospělá ohrožená osoba ho nechce řešit, stává se „držitelem problému“ pomáhající. V této situaci je podstatné poskytnout důležité informace pro případ, že by došlo k rozhodnutí situaci řešit, a následně předat základní informace s cílem redukovat rizika (bezpečnostní plán). (Cimrmanová, 2013)

Okamžitou pomoc vyžadují situace, kdy je agresor obzvlášť nebezpečný (útočí na děti, je závislý na návykových látkách, vlastní střelnou či jinou zbraň apod.). Pokud je ohrožená osoba rozhodnutá z partnerského vztahu odejít nebo je právě na útěku,

jde o situaci, kdy je nutné brát ohled na její ochranu a kontaktovat specializované zařízení, kterým může být **intervenční centrum** nebo **krizová pomoc s utajeným pobytem**. (Cimrmannová, 2013)

Sociální pracovníce a pracovníci, a ostatní pomáhající profesionálové by měli mít stále na paměti, že oběť domácího násilí žádající o pomoc se obvykle cítí provinile, zahanbeně, ponížene a vystrašeně. Taková oběť potřebuje obzvlášť citlivý přístup, který zahrnuje podporu zaměřenou na obnovení či vybudování vnitřní síly. Potřebuje být znovu utvrzena v tom, že ve své nelehké situaci není sama, že mnoho jiných žen má podobné zážitky. (Matoušek, 2005)

Základem komunikace s oběťmi DN musí být uvědomění si faktu, že oběti nejsou odpovědné za násilí agresora. Pomáhající by měli povzbuzovat oběti, aby se ve své situaci rozhodovaly samostatně, prioritou však je zajistit bezpečí pro oběť. Pracovníci mohou např. pomoci tím, že nabídnou různá řešení, která by přicházela v úvahu. Neměli by přitom vnucovat žádné vlastní hodnoty, a také by neměli oběť odsuzovat za její rozhodnutí, pro které se rozhodla. Jestliže se jiní profesionálové (např. advokáti) domnívají, že žena zapříčiňuje násilí, aby z toho něco výtěžila ve svůj prospěch, násilí tím pomáhají udržovat. (Matoušek, 2005)

K podstatným doporučením pro sociální práci s oběťmi domácího násilí patří (1) vhodná komunikace; (2) poskytnutí informací o síti služeb pro oběti DN (především kontakty na policii, dále na specializované telefonní linky, na azylové domy a další organizace zabývající se pomocí obětem DN); (3) odhad rizika dalších konfliktů (tam, kde je riziko vysoké, vypracovat krizový bezpečnostní plán); (4) zhodnocení zdravotních rizik pro oběť, příp. její děti (tam, kde jsou rizika vysoká, je důležité s nimi oběť seznámit); (5) přesné a podrobné dokumentování případu a zvolených opatření. (Matoušek, 2005)

Jestliže chce oběť vyřešit své problémy v rodinném kruhu bez pomoci dalších specializovaných subjektů, je nutné mít na paměti, že jde často o chronické potíže. Z psychologického hlediska je řešení této situace vskutku náročné. Oběť musí čelit strachu z možné msty pachatele, ale také z reakce okolí, které se zřídka přiklání na její stranu. (Matoušek, 2005)

1.4 Specifika domácího násilí u dalších skupin obětí

Ve své diplomové práci uvádím další skupiny osob, které jsou ohroženy domácím násilím. Mnozí z nás si při slovu domácí násilí vybaví typickou situaci, kdy muž fyzicky ubližuje své partnerce. Nic není tak černobílé, jak se zdá, jsou tu i další ohrožené skupiny, kterým je třeba věnovat pozornost, a které do své práce krátce zahrnuji, neboť je důležité mít stručný přehled o této problematice.

1.4.1 Senioři jako oběti domácího násilí

Na základě zkušeností pomáhajících organizací senioři často odmítají označit někoho z rodiny za trýznitele, a to nejčastěji z pocitu studu, strachu a závislosti na pomoci druhých. (Voňková, Spoustová, 2016)

Tento typ násilí se v současné době dělí na dvě skupiny. Tou první je domácí násilí v druhé polovině života, též domácí násilí v dlouhodobém vztahu. Druhou skupinu lze označit jako týrání a zneužívání seniorů (transgenerační násilí). (Voňková, Spoustová, 2016)

Domácí násilí v dlouhodobém vztahu je typickou variantou problému domácího násilí. Argumenty, proč právě dlouhodobě týrané ženy mluví o své situaci až v pozdním věku, obvykle souvisejí s povahovými změnami ve stáří. Příležitostné fyzické útoky partnera se najednou promění v nepřetržitý psychický teror, který ženu ničí. Samozřejmě se můžeme setkat i s opačnými případy, kdy dlouhodobě týraná žena zneužívá fyzického handicapu svého manžela a přemění se tak do role násilné osoby, přičemž vztah mezi ženskými a mužskými oběťmi není tak neúměrný jako u mladších párů. Ženy seniorky si často stěžují na změnu povahy manželů, kteří nastoupili do důchodu. Pravděpodobně zde hrají zásadní roli sociální faktory, především ztráta prestiže, sociální izolace, ztráta kontaktů, jiný časový režim, narůstající zdravotní problémy. (Voňková, Spoustová, 2016)

Pro transgenerační násilí jsou typické dvě roviny. Za první domácí násilí potomků vůči aktivním a soběstačným seniorům. Za druhé domácí týrání a zanedbávání odkázaných seniorů na péči druhých. (Voňková, Spoustová, 2016)

V první variantě jsou pachatelé tzv. „nepovedené děti“. Těmi rozumíme dcery a syny, nebo také vnoučata. Jedná se o případy, kdy se ke svým rodičům a prarodičům vracejí poté, co selhaly ve vlastním životě. Mohou to být jedinci závislí na alkoholu nebo drogách, často bez zaměstnání, nebo dokonce s kriminální kariérou. Rodiče (prarodiče) finančně okrádají, a pokud nejsou uspokojeni, v některých případech dochází k fyzickému násilí a omezování osobní svobody. (Voňková, Spoustová)

Druhá situace transgeneračního násilí je spojena s nedostatečnou péčí rodiny o nemohoucího rodiče (prarodiče). Obvykle se jedná o zanedbávání hygieny, dehydrataci, hladovění, podání nadměrného množství léku nebo jejich odepírání, neposkytnutí lékařské péče. Nelze hovořit o klasických násilnících, nýbrž o osobách, které péči o svého blízkého nezvládají, či se jedná o jedince, kteří se starají pouze o sebe a starý člověk jim je na obtíž. Při práci se seniory je potřeba respektovat jejich jednání, které je pro nás často nepochopitelné. Toto jednání pramení ze studu, strachu, že zůstanou sami, dále také obava, že po zásahu bude situace ještě horší. (Čírtková in Voňková, Spoustová, 2016)

Stáří sebou přináší mnoho změn, kterých rodinní příslušníci mohou zneužít. Jedná se kupř. o poruchy paměti, zvýšenou úzkost, snížené sebevědomí. Je nutné si uvědomit, že v sociálních službách **chybí zařízení, jako je např. azylový dům pro matky s dětmi, kam by se mohli uchýlit senioři v tísní.** (Voňková, Spoustová, 2016)

1.4.2 Domácí násilí na mužích

V naší společnosti panuje představa, že domácí násilí na mužích je pouze okrajovou záležitostí, zatímco násilí páchané na ženách představuje závažný společenský problém. Jedním z důvodů může být jistá utajovanost mužských obětí. Muži jsou vystaveni především citovému vydírání. V této souvislosti bych ráda zmínila **fenomén dvojích zavřených dveří**, kdy první dveře představují bariéru společnou všem obětem domácího násilí, druhé dveře znamenají specifické obavy týraných mužů (např. obava, že jim nikdo neuvěří, a nakonec budou stíháni oni).

Fyzické násilí ze strany partnerky má naprosto jinou intenzitu a formu. Často se jedná o vzteklá strkání, kopání, pohlavky, kousání, škrábání. Ještě častěji se však jedná

o násilí psychické, kam zahrnujeme žárlivost, zabránění kontaktu s dětmi, kontrola soukromí (telefonáty, e-maily, pošta), dále pak urážky, zastrašování, ponižování. (Čírtková in Voňková, Spoustová, 2016)

1.4.3 Domácí násilí mezi migranty

Do své diplomové práce jsem zahrnula i tuto problematiku, jelikož si myslím, že se jedná o téma, které je zatím málo probádané a uchopené. Domácí násilí v rodinách migrantů nebo tzv. „dvoukulturních“ manželstvích bývá pro policii nebo pro orgány sociálně-právní ochrany dětí složitou záležitostí. Je nutné brát v úvahu, že každá komunita má svá specifická pravidla, kulturu a zvyky. K násilí mezi blízkými podstatně přispívá frustrace z migrace. (Voňková, Spoustová, 2016)

Důležitým přínosem pro řešení domácího násilí zavřeného „za několika dveřmi“ jsou vyškolené kulturní mediátorky (u nás se jedná o novou profesi). V České republice působí ve vietnamské, mongolské, ruské a arabské komunitě. Zároveň jsou krizovými interventy ve chvíli, kdy je s obětí domácího násilí složitá komunikace. Ohroženou skupinou jsou obzvlášť migrantky a jejich děti, jejichž pobyt v cizí zemi je vázán na soužití s násilnou osobou. (Voňková, Spoustová, 2016) Jazyková bariéra a nedostatek znalostí také brání obětem, aby se obrátily na vhodná poradenská střediska. (Hepp, Borst, 2015)

Rovněž řídké jsou údaje z násilných vztahů mezi lesbickými a homosexuálními páry, případně násilí na handicapovaných osobách. (Voňková, Spoustová, 2016)

1.5 Rizika chudoby žen postižených domácím násilím

Ženy, které jsou postiženy domácím násilím jsou vystaveny obrovskému riziku chudoby. Odchod od násilného partnera znamená pro ženu s nezletilými dětmi stát se osamělou matkou, matkou samoživitelkou. Dalším důsledkem odchodu od partnera je ztráta bydlení a pořízení vlastního bydlení či bydlení v nájmu, což je velmi finančně náročné. **Jednou z možností, jak vyřešit bydlení na přechodnou dobu, je azylový dům.** (Budinová, 2012)

V České republice stále narážíme na problém, kdy ženy musí za svůj pobyt v azylovém domě platit, jelikož dotace na sociální službu nejsou dostatečné. Ačkoliv

ekonomický tlak nutí ženu brát azyl jako přechodné, nikoli trvalé řešení situace, znevýhodňuje ženy s nízkými příjmy. Zákon zakazuje odmítnout ženu, která nemá finanční prostředky, a zároveň poskytovatelé dotací na služby azylových domů zakazují brát klientky, které neplatí. Z tohoto důvodu některé azylové domy uzavírají s klientkou smlouvu na značně krátkou dobu, aby mohly v případě neplacení pobyt ukončit. Velmi kritická je tříměsíční doba od příchodu klientky do azylového domu, než si vyřídí sociální dávky. A přitom jsou první momenty od odchodu od násilného partnera nejdůležitější, aby klientka nebyla vystavena dalším stresujícím situacím, což „vyběhání si“ sociálních dávek mnohdy představuje. (Budinová, 2012)

1.5.1 Zdravotní důsledky domácího násilí

Vzhledem k tomu, že lékař je pro mnoho žen postižených domácím násilím mnohdy jedním z prvních kontaktů mimo rodinu, mohla by lékařská profese hrát důležitou roli při identifikaci domácího násilí a podpoře obětí. (Mark, 2001)

Zdravotní následky DN na ženách a dětech jsou zřejmé a obrovské. Nabývají různých forem, kupř. přímé úrazy, dále pak různé zažívací problémy (poruchy příjmu potravy, žaludeční vředy), srdeční poruchy, následkem sexuálního násilí jsou to nejrůznější gynekologické potíže a vždy jsou zde přítomny psychické následky. (Budinová, 2012)

Opakované a dlouhodobé týrání může vyvolat „*syndrom týrané oběti*“, kdy se jedná o pocit bezmoci, zmatku, zvýšené zranitelnosti, sebeobviňování, pocity viny, popírání situace, strachu z agresora, ale i ztráta víry v nápravu. Tento pojem, který je přesněji nazýván „*syndrom týrané ženy*“, byl zaveden do literatury v 80. letech, kdy se více do hloubky zkoumalo násilí na ženách. (Budinová, 2012)

Syndrom týrané ženy v sobě zahrnuje různé projevy: *posttraumatická stresová porucha* (nejčastějšími projevy jsou záchvaty vzteku, poruchy spánku, poruchy příjmu potravy, požívání alkoholu či drog), *naučená bezmocnost* (oběť má velmi nízké sebevědomí), *sebezničující reakce* (oběť odmítá možnosti pomoci, popírá útočnickovu vinu), *stockholmský syndrom* (silná citová vazba na týrajícího partnera). (Budinová, 2012)

V azylových domech a poradnách pro oběti DN se pracovnice a pracovníci setkávají s ženami postiženými domácím násilím, které jsou na tom finančně tak špatně,

že si nemohou dovolit kupř. koupit pro sebe a své děti léky, navštívit zubaře, koupit si dioptrické brýle. Přitom vyražené zuby či rozbité brýle jsou mnohdy následkem domácího násilí. Některé azylové domy půjčují finanční částku svým klientkám alespoň na léky pro děti, případně základní léky klientkám i dětem poskytnou. (Budinová, 2012)

2 Sít' pomáhajících služeb obětem domácího násilí

Do této kapitoly jsem zahrnula několik možností pomoci pro oběti DN. Jako první zmiňuji policii, ke které neodmyslitelně patří právní institut vykazání. Dále uvádím Intervenční centra, která jsou zřízena ve všech krajích České republiky. Krátce zmiňuji Intervenční centrum SKP – CENTRUM Pardubice, jelikož je pro oběti DN v Pardubickém kraji. Do tohoto kraje spadá pro mou práci klíčový Azylový dům v Žamberku.

Oběť DN může také zvolit jako formu pomoci telefonickou krizovou linku, zde krátce zmiňuji *Linku 116 006*, kterou poskytuje *Bílý kruh bezpečí*.

Pro osoby v krizi, kam bezpochyby patří oběti DN, je též sociální služba Krizová pomoc. Jako konkrétní příklad Krizové pomoci uvádím Krizové centrum J. J. Pestalozziho, o. p. s. Žamberk. **V metodické části se zaměřuji na spolupráci s touto službou, neboť se nachází ve stejném městě jako Azylový dům a Krizová pomoc.**

Jako poslední možnost uvádím azylový dům, jelikož si myslím, že tato pobytová služba je často až poslední, krajní možností pro oběti DN. Existují také azylové domy s utajenou adresou, jejichž činnost mě velmi zaujala. V mé práci uvádím Azylový dům ROSA – Centrum pro ženy. Ve výzkumné části se dotazuji, zda pracovníci znají konkrétní azylový dům s utajenou adresou.

2.1 Policie

Policisté představují podstatný článek v řetězu osob, které se podílejí na prevenci, intervenci a pomoci při řešení případů domácího násilí. Včasná a účinná reakce policie může být v případech DN životně důležitá. (Ježková, Voňková, 2017) Mnohdy je však policie vyhledána, až když oběť utrpí vážná zdravotní poranění. (Scheller-Bötschi, 2006)

Mezi primární povinnosti policie patří péče, podpora a pomoc obětem trestných činů a zmírňování následků trestných činů. Zásah policie do soukromé sféry je přípustný jen tehdy, pokud jde o ochranu zdraví, života, práv a svobod jiných ohrožených osob.

Z tohoto důvodu má policie nejen právo, ale i povinnost vstoupit do rodiny, kde se vyskytuje násilí. (Ježková, Voňková, 2017)

2.1.1 Institut vykázání

Právní institut vykázání zmocňuje příslušníky policie k vykázání násilné osoby ze společného obydlí a jeho bezprostředního okolí, a to na 10 dnů od jeho provedení, lze-li důvodně předpokládat, především s ohledem na předcházející útoky, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví, svobodě či zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti. (Ježková, Voňková, 2017)

Vykázání oznámí policista ústně, a to vykázané i ohrožené osobě. Následně vystaví potvrzení o vykázání, které předá oběma stranám k podpisu. Potvrzení o vykázání zahrnuje vymezení prostoru, na které se vykázání vztahuje, totožnost násilné i ohrožené osoby, poučení obou stran o právech a povinnostech. (Ježková, Voňková, 2017)

Jaká má vykázaná osoba práva a povinnosti? Vykázaná osoba má právo být informována o možnostech ubytování, vzít si ze společného obydlí osobní věci, za asistence policisty si může jedenkrát v průběhu vykázání vzít věci nezbytné pro své podnikání či výkon povolání. Vykázaná osoba je naopak povinna odevzdat policistovi všechny klíče od společného obydlí, neprodleně opustit vymezený prostor, zdržet se styku nebo navázání kontaktu s ohroženou osobou. (Ježková, Voňková, 2017)

2.2 Intervenční centra

V České republice jsou ve **všech krajích** zřízena intervenční centra, která jsou poskytována podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, zákona č. 135/2006 Sb. a vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb. (ROSA nezisková organizace, 2014)

Intervenční centra poskytují individuální sociálně právní pomoc v konkrétních případech. Také koordinují interdisciplinární spolupráci mezi dalšími navazujícími službami na úrovni kraje. V případech, kde je nařízeno **vykázání**, spolupracují s **Policíí České republiky**. (Bílý kruh bezpečí, z. s., 2007)

Intervenční centrum je určeno osobám, které jsou ohroženy domácím násilím a jsou v ochranném režimu „vykázání“, což znamená, že násilná osoba byla ze společného bydliště vykázána, nebo jí byl vstup zakázán. Dále je určeno osobám ohroženým DN, které svou situaci chtějí řešit a potřebují pomoc, radu a informace. (Bílý kruh bezpečí, z. s., 2007)

V situaci policejního vykázání nebo zákazu vstupu do společného obydlí předá Policie ČR rozhodnutí o vykázání do 48 hodin příslušnému Intervenčnímu centru. Na základě tohoto rozhodnutí kontaktují pracovníci Intervenčního centra nejpozději do 48 hodin ohroženou osobu a nabídnou jí své služby. Je podstatné zmínit, že **služby Intervenčních center jsou poskytovány bezplatně**. (Bílý kruh bezpečí, z. s., 2007)

2.2.1 SKP-CENTRUM, o. p. s. – Intervenční centrum

Posláním Intervenčního centra SKP-CENTRUM je umožnit osobám ohroženým domácím násilím a nebezpečným pronásledováním v **Pardubickém kraji** dosáhnout na možnost ukončení násilného chování. Pracovníci zde poskytují odbornou pomoc a podporu, a to v sociální, psychologické a právní oblasti. (SKP-CENTRUM, o. p. s., 2017)

Cílovou skupinou jsou všechny osoby starší 16 let ohrožené násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném obydlí. Pomoc je poskytnuta jak obětem domácího násilí, tak jejich příbuzným a známým, kteří se chtějí dozvědět, jak postupovat v krizové situaci. Zaujala mě informace, že Intervenční centrum se též zabývá *stalkingem*, a to v návaznosti na předchozí domácí násilí ve vztahu. (SKP-CENTRUM, o.p.s., 2017)

2.3 Telefonická krizová pomoc

Telefonická krizová pomoc je soubor metod a technik krizové práce s klientem, založený na jednorázovém či opakovaném telefonickém kontaktu. Takový kontakt je naprosto nezávazný, pod kontrolou ho má klient, to znamená, že ho může kdykoli svobodně přerušit. (Vodáčková, a kol., 2002) Mnoho klientů před kontaktováním krizové linky vede těžký a dlouhý vnitřní boj, zda se k vytočení čísla odhodlají, či nikoliv. Zejména pro klienty, kteří volají poprvé, představuje kontaktování krizové

linky velký krok do neznáma. Pracovník by tak měl klienta podpořit v jeho rozhodnutí. (Špatenková, 2017)

Jako příklad provozovatele telefonické krizové linky pro oběti kriminality a domácího násilí uvádím *Bílý kruh bezpečí*, z. s. Bílý kruh bezpečí je u nás nejznámější organizací, která se věnuje problematice domácího násilí. (Časopis Sociální práce, 2016)

Linka 116 006 je v České republice registrována jako sociální služba dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Telefonická krizová pomoc spadá do služeb sociální prevence.

Základními principy této telefonické krizové pomoci jsou (1) *Diskrétnost* – pracovníci respektují anonymitu volajících. Hovory tak nejsou nahrávány a konzultantům se nezobrazují čísla volajících. (2) *Nepřetržitá dostupnost* – telefonická krizová pomoc pro oběti DN je volajícím dostupná 7 dní v týdnu, 365 dní v roce, ve dne i v noci. (3) *Bezplatnost* – všechny vedené hovory na lince *116 006* jsou pro volající zdarma, a to bez ohledu na to, odkud volají. (4) *Odbornost* – konzultanti linky absolvovali specializované akreditované výcviky, ovládají techniku telefonické krizové intervence a problematiku obětí DN a kriminality. (Bílý kruh bezpečí, Linka pomoci obětem – zdarma a nonstop 116 006)

2.4 Krizová pomoc

Krizová pomoc je určena všem lidem bez omezení věku, kteří se ocitli v nelehké životní situaci, se kterou si sami neumí poradit a vyřešit ji. Druh krize a její aktuálnost může být stanoviskem pro rychlost poskytnutí pomoci.

Z jakých důvodů se může osoba ocitnout v krizi? Může se jednat např. o úmrtí blízkého člověka, přírůstek do rodiny, zjištění manželské nevěry, uzavření manželství, autonehodu, výpověď, nezaměstnanost, nástup do nového zaměstnání, soudní stíhání, věznění, propuštění na svobodu, **obět' anebo svědka násilí**, pohlavní zneužití, přepadení, znásilnění, atd. (Centrum J. J. Pestalozziho, 2020)

2.4.1 Krizové centrum J. J. Pestalozziho, o. p. s. Žamberk

Do své diplomové práce jsem zahrnula tuto službu, neboť se nachází ve stejném městě jako Azylový dům a Krizová pomoc Žamberk, a také z důvodu, že se budu v mé **výzkumné části dotazovat na spolupráci s touto službou.**

Krizová pomoc v Centru J. J. Pestalozziho, o. p. s. poskytuje psychosociální služby klientům v Pardubickém kraji, kteří se ocitli v krizové situaci. Jedná se o **ambulantní sociální službu**. Cílem služby je okamžitá pomoc při řešení problému u osob, které se nacházejí v situaci ohrožení života či zdraví, nebo se nacházejí v nepříznivé životní situaci, kterou nedovedou řešit vlastními silami. Nabízené služby jsou **bezplatné** a je-li to v zájmu klienta, jsou též **anonymní**. Odborný tým pracovníků při své práci používá metody krizové intervence, individuální a skupinové psychoterapie, sociální a psychologické poradenství. (Centrum J. J. Pestalozziho, 2020)

2.5 Azylový dům

Pokud nahlédneme do zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, kde je azylový dům (AD) vymezen, zjistíme, že se jedná o **pobytovou sociální službu**. Nelze také opomenout, že azylový dům spadá do služeb **sociální prevence**, což znamená, že tato služba napomáhá zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou ohroženy krizovou sociální situací, životními návyky a způsobem života vedoucím ke konfliktu se společností. Účelem služeb sociální prevence je napomáhat osobám k překonání jejich nepříznivé sociální situace a chránit tak společnost před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. (ÚZ 1179, 2017)

Dále zákon o sociálních službách uvádí, že AD poskytují pobytové služby na **přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení**. (ÚZ 1179, 2017)

Dle Matouška (2003) je azylový dům ubytovacím zařízením pro osoby bez přístřeší, které by mělo umožnit klientům začlenění zpátky do společnosti. V některých azylových domech tak klienti procházejí fázemi pobytu, během nichž si klient klade postupně náročnější cíle. Azylové domy jsou celodenním ubytovacím zařízením, většinou po dobu jednoho roku. Klient musí mít doklady totožnosti a stálý příjem, ze kterého bude hradit ubytování. V tomto typu ubytování je nutné dodržovat řadu

pravidel. Sociální pracovník zde pracuje s klientem na individuálním plánu, ve kterém má stanovené své cíle. (Vágnerová, Csémy, Marek, 2013)

Zřizovateli azylových domů v České republice jsou většinou církve, méně často pak nestátní organizace, obce či státní orgány. Azylové domy jsou koncipovány jako komfortnější nežli noclehárny. Předpokládá se totiž, že klienti mají zaměstnání a mohou platit vyšší úhrady za noc než v noclehárně. (Matoušek, 2003)

Pro mou práci je **klíčový azylový dům pro ženy a matky s dětmi**. Jedná se o pobytovou službu určenou pro ženy a matky s dětmi, které se dostaly do nepříznivé situace, kdy by se bez náhradního ubytování nebyly schopny postarat o své dítě (děti). Azylový dům tohoto typu poskytuje podporu, a pokud je třeba tak instruktáž při výchově dětí, kterou jim poskytují sociální pracovníci. (Matoušek, 2003)

Azylové domy poskytují ubytování a služby na základě sepsání smlouvy s klientkou, formou samostatného pokoje či bytové jednotky. Malou část představují dívky s nechtěným těhotenstvím, které rodina odmítá. **Pobyt v azylovém domě je pouze dočasné řešení**, jedná se o akutní pomoc, bytovou situaci dlouhodobě neřeší. (Budinová, 2012)

Častými tématy, které sociální pracovnice s klientkami řeší, jsou nevyřízené sociální dávky, nakládání s financemi, péče o děti, nezaměstnanost, dluhová problematika aj. (Budinová, 2012)

U nás existují tři základní typy azylových domů pro ženy postižené domácím násilím, jsou to azylové domy s veřejnou adresou, azylové domy s utajenou adresou a azylové byty. (Budinová, 2012)

2.5.1 Azylový dům s utajenou adresou

Azylové domy s utajenou adresou jsou především pro ženy, které jsou ohroženy na životě, trpí nepřetržitým vyhrožováním ze strany partnera, mohly by být bezprostředně fyzicky napadeny, a též jsou určeny pro ženy, které jejich partner pronásleduje. (Budinová, 2012)

Kromě utajeného ubytování, zajištění bezpečí klientek a stabilizace jejich životní situace by v azylovém domě měly být poskytnuty právní služby, psychologická pomoc, v případě potřeby pomoc s dětmi, materiální podpora. Krizovou pomoc má zaregistrováno jen velmi málo azylových domů, a to z finančních důvodů. (Budinová, 2012)

ROSA – Centrum pro ženy

Tato nestátní nezisková organizace se specializuje na pomoc ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem v oblasti prevence násilí. Mimo jiné je poskytovatelem azylového domu s utajenou adresou.

Azylový dům s utajenou adresou umožňuje ženám a jejich dětem zajistit formou pobytové služby bezpečí před násilným partnerem. Služba ROSA – azylový dům s utajenou adresou neposkytuje pouze ubytování, ale nabízí také odbornou péči formou sociálně psychologického a sociálně právního poradenství tak, aby se klientky dokázaly vyrovnat s násilím v partnerském vztahu a začlenily se zpátky do běžného života. (Azylový dům – spolek ROSA, 2014)

V metodické části mé diplomové práce se zaměřuji na to, jaké jsou zkušenosti se spolupracujícími a navazujícími organizacemi zabývající se DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.

3 Mýty vztahující se k domácímu násilí

V této kapitole bych chtěla uvést několik mýtů, se kterými se setkáváme u veřejnosti, ale také u sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách a též u samotných klientů a klientek. **Na uvedené mýty se zaměřím v praktické části mé diplomové práce.**

V povědomí veřejnosti se vyskytuje řada mýtů o domácím násilí, např. že násilí je obvyklou součástí každého partnerského vztahu, že se týká sociálně slabých lidí a osob s nižším vzděláním, že jeho původem je alkoholismus partnera, že je snadné rozlišit osobu ohroženou i násilnou apod. Je důležité si uvědomit, že v domácím násilí nejde o běžnou hádku, konflikt, nýbrž o prosazování moci. Příčinou domácího násilí nebývá ani nadměrné užívání alkoholu a drog nebo záměrná provokace ze strany ženy. (Voňková, Spoustová, 2016)

Jeden z největších mýtů o domácím násilí zní: *Domácí násilí je čistě soukromá věc, do které by se neměli cizí lidé plést.* Násilí není a nikdy nemůže být soukromou záležitostí. Nemůžeme ho tolerovat, ať už se děje mezi blízkými nebo cizími osobami. Každý z nás má právo na ochranu své důstojnosti, zdraví a života. (Čírtková, Vitoušová, 2007)

Níže uvádím osm mýtů, které se týkají domácího násilí. Při zpracování těchto mýtů jsem čerpala od různých autorů, kteří se touto problematikou zabývají.

Mýtus č. 1 – Domácí násilí se týká sociálně slabých rodin.

Poměrně častým mýtem je představa, že domácí násilí postihuje pouze sociálně slabé rodiny, které žijí na samotném okraji společnosti, a že se ve středních a vyšších vrstvách prakticky nevyskytuje. (Čírtková, Vitoušová, 2007)

Domácí násilí se objevuje napříč celým sociálním spektrem v různých rodinách, a to nezávisle na ekonomické situaci, vzdělání, náboženském vyznání nebo národnostní příslušnosti. (Ševčík, 2016)

Mýtus č. 2 – Černobílé vnímání aktérů domácího násilí

Lidé obvykle vnímají pachatele domácího násilí jako osobnost, která má výlučně negativní charakter a celkově je odpudivá, zatímco oběť je čistá, vzorná bytost, která se vyznačuje pouze samými ctnostmi. Je důležité si uvědomit, že násilná osoba může být např. velice sympatická, či se může dokonce jednat o vysoce postaveného člověka. A naopak oběť domácího násilí může být v mnoha ohledech nedokonalá, to však nikoho neospravedlňuje k tomu, aby ji týral. Na toto jednání nemá nikdo právo. (Čírtková, Vitoušová, 2007)

Mýtus č. 3 – Nevyhnutelnost domácího násilí

Silně vžitá představa tvrdí, že cyklus domácího násilí je fatální. Do partnerských vztahů si vnášíme naše zkušenosti z dětství, napodobujeme tak modely soužití našich rodičů. Kdo ve svém dětství zažil násilné jednání mezi otcem a matkou, bude i ve vlastním vztahu přijímat roli oběti či násilníka. Pravda je taková, že domácí násilí není v žádném případě osudovým, nevyhnutelným jevem. S domácím násilím se může potkat kdokoli z nás, aniž by ho zažil ve svém dětství. (Čírtková, Vitoušová, 2007, s. 44)

Mýtus č. 4 – Typický pachatel

V naší společnosti je ukotvena představa, že pachatel domácího násilí je primitivní, nevzdělaná, výbušná, impulzivní osoba, která se hned na první pohled liší od řádného člověka. U mnoha lidí je utkvělá představa, že domácího násilí se dopouští pouze osoby nenormální či duševně nemocné. Pravda je taková, že k domácímu násilí se schylují i osoby, které jsou ve svém okolí vnímány jako úspěšné. Také je podstatné si uvědomit, že násilník mívá často „dvě tváře“, kdy na jedné straně je násilnický pouze ke svému partnerovi, zatímco před okolím vystupuje jako velice seriózní, důvěryhodná osoba. (Čírtková, Vitoušová, 2007)

Oběti domácího násilí často říkají, že jejich partner (agresor) je ve společnosti uznávaný, oblíbený a respektovaný. O to je situace horší, neboť pokud se oběti rozhodnou svěřit někomu z blízkého okolí, bývají odmítány, protože jim nikdo nevěří. (Ševčík, 2016)

Mýtus č. 5 – Typická oběť

„Nevypadá jako žena (muž), kterou (kterého) by někdo bil“, pokud si někdo toto myslí, je s největší pravděpodobností v zajetí mýtu o typické oběti domácího násilí. Mínění laické veřejnosti je někdy takové, že oběti domácího násilí se mohou stát pouze závislé, nesamostatné „puťky“, které si vše nechají líbit. Je důležité si uvědomit, že neexistuje charakteristická oběť domácího násilí. Každá žena či muž se může dostat do postavení týrané oběti. Není zde rozhodující vzdělání, kariérní úspěchy, ani materiální zabezpečení nedokáže ochránit před násilím za „zavřenými dveřmi“. (Čírtková, Vitoušová, 2007)

Mýtus č. 6 – Vliv alkoholu na domácí násilí

„On ji bije, protože pije“. Skutečností je, že alkohol ani drogy nejsou příčinou domácího násilí, spíše fungují jako omluva za násilné jednání. Násilníci budou ubližovat svým partnerům ve střízlivém i opilém stavu. Mnohdy záměrně požijí alkoholu nebo omamných látek, aby měli později výmluvu pro své násilné jednání. Závislosti obecně komplikují domácí násilí, ale obvykle nevysvětlují jeho skutečné příčiny. (Čírtková, Vitoušová, 2007)

Mýtus č. 7 – Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují

Řada pachatelů není ochotna přijmout odpovědnost za násilí, takže z něj obviňují samotnou oběť. Pachatelé DN se na vyprovokování k násilí vymlouvají velmi často. Záminkou k násilí může být podle nich cokoliv, co není podle jejich představ. K násilí se uchýlí z důvodu, že mají pocit, že si ho mohou dovolit. Chtějí tak nad partnerkou získat absolutní moc a kontrolu. Je nutné si uvědomit, že za násilí je odpovědný ten, kdo se ho dopouští. Pouze on má možnost rozhodnout se, jak se bude chovat, zda se k násilí uchýlí či nikoli. Jak už bylo řečeno, domácí násilí nebývá nezvládnutí partnerského konfliktu, nýbrž chováním, které má vést k získání kontroly a moci nad partnerkou. (ROSA nezisková organizace, 2014)

Mýtus č. 8 – Ženy mají násilí rády, jinak by od partnera (agresora) odešly

Tento mýtus je často podporován porno průmyslem. (ROSA nezisková organizace, 2014) Nebylo prokázáno, že by týrané ženy byly duševně nemocné či masochisticky

zaměřené a ve vztahu by násilí vyžadovaly. Proč tedy od svého partnera neodejdou? Není to vůbec jednoduché. Některé ženy jsou ekonomicky závislé na partnerovi, nemají dostatečné finance na to, aby si opatřily vlastní bydlení (Špatenková, 2004), chtějí dětem zachovat úplnou rodinu, mají k partnerovi stále silný citový vztah, omlouvají jeho jednání a hledají chyby především v sobě. Mezi další důvody, proč oběť od násilného partnera neodejde patří také strach z fyzického napadení, zastrašování, vydírání ze strany partnera. Samotný odchod domácí násilí mnohdy nevyřeší, řada pachatelů se násilí dopouští i nadále a snaží se získat ztracenou kontrolu nad obětí, v tu chvíli může být řešením azylový dům s utajenou adresou. (ROSA nezisková organizace, 2014)

Ve výzkumné části formou kvalitativních interview zjišťuji názory na mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.

4 Cesta pro rodinu, z. ú.

Ráda bych věnovala několik řádků organizaci Cesta pro rodinu, která je mimo jiné poskytovatelem Azylového domu a Krizové pomoci, kterými se budu dále podrobněji zabývat.

Níže uvedené schéma znázorňuje činnosti, které Cesta pro rodinu poskytuje. Jedná se tedy o Rodinné centrum, Klub bez klíče, Maceška, Azylový dům, Krizová pomoc, Dům na půl cesty a Studio grafiky a kreativní tvorby.

Obrázek 1: Struktura organizace Cesta pro rodinu

Zdroj: Výroční zpráva, 2018

Rodinným centrem, Maceškou, volnočasovým Klubem bez klíče, zájmovými kroužky a semináři prošly za více jak dvě desetiletí na dva tisíce rodičů, dětí, ale i seniorů. Služby Azylového domu a Krizové pomoci využilo za jedenáctiletou existenci přibližně 700 matek s dětmi v nouzi. Mladí lidé z dětských domovů a výchovných ústavů, kteří jsou bez podpory své rodiny, nacházejí od roku 2008 zázemí v Domě na půl cesty, odkud pak dále odcházejí lépe připraveni na praktický život. (Pardubice ŽIVĚ: Rodina nemusí být ideální, ale s pomocí může dobře fungovat, 2018)

Z uvedených informací vyplývá, že organizace Cesta pro rodinu je organizací oblíbenou a velice potřebnou. Jejím **posláním je podpora rodiny a jejích hodnot v běžném životě, ale i v krizových životních situacích.**

4.1 Azylový dům Domov na skalách

Azylový dům Domov na skalách v Žamberku pomáhá ženám a matkám s dětmi, které se ocitly v nepříznivé situaci, kdy potřebují bezpečné bydlení, dále také zajištění základních životních potřeb a v neposlední řadě podporu a pomoc ke zvládnání samostatného života. (Cesta pro rodinu)

Mezi primární cíle Azylového domu patří zabezpečit bezpečí klientů, zajistit základní životní potřeby klientů, zvýšit praktické dovednosti ke zvládnání samostatného života a poskytovat kvalitní službu. (Cesta pro rodinu)

Tato pobytová služba je určena pro ženy a matky s dětmi ve věku do 64 let, které mohou být **týrané a zneužívané, ztratily bydlení a nemají rodinné zázemí, nezvládají základní péči o děti a vedení domácnosti.** (Cesta pro rodinu)

Naopak služba **není vhodná** pro ženy, které nejsou dle lékaře schopny pobytu v azylovém domě, a to např. z důvodu akutního infekčního onemocnění, požadují službu, kterou AD neposkytuje, požadují bezbariérový přístup nebo vyžadují tlumočnicka. (Cesta pro rodinu)

Při pobytu v Azylovém domě jsou respektovány **principy**, kterými jsou **respektování právních norem** – vedení klientů k dodržování právních norem, **individuální přístup** – každý klient si podle svých potřeb dohodne individuální plán, kdy je brán ohled na potřeby a zvyky každého klienta, **mlčenlivost** – osobní údaje klientů jsou sdělovány pouze na základě stanovených právních norem nebo na základě souhlasu klienta. (Cesta pro rodinu)

Služba je dostupná nepřetržitě, tedy 24 hodin 7 dní v týdnu.

4.1.1 Poskytované služby v Azylovém domě

Poskytnutí ubytování. Klientka je ubytována na pokoji, kde má možnost zajištění všech základních životních potřeb, a to na dobu nezbytně nutnou k vyřešení své situace. (Cesta pro rodinu)

V AD je celkem **deset bytových jednotek**, z toho devět je určených pro matky s dětmi, 1 bytová jednotka je určena pro maximálně dvě ženy bez dětí. Pokud je potřeba, mohou tento pokoj využít matky s dětmi. Každý pokoj je vybaven vlastní koupelnou s WC, kuchyňským koutem, běžnými úklidovými prostředky, také je možnost zapůjčit si vysavač či žehličku. **Celková kapacita AD je 10 pokojů pro 10 klientek a 22 jejich dětí.** (Cesta pro rodinu)

Umožnění žehlení, praní, úklidu, drobných oprav osobního a ložního prádla. Vybavení v AD umožňuje klientkám praní a celkovou hygienu. V případě potřeby je možné zapůjčit si šicí potřeby pro opravu osobních věcí a ložního prádla. Též je možné využít oblečení z charitativního šatníku. (Cesta pro rodinu)

Pomoc při zajištění stravy. Klientky mají vytvořené podmínky pro vlastní přípravu stravy na svých pokojích, po dohodě mohou využít společné vaření ve společenské místnosti. V případě krize mají klientky možnost obdržení potravin, které jsou k dispozici v rámci potravinové pomoci. Klientky si mohou ve svém individuálním plánu domluvit pomoc s vařením a pečením. (Cesta pro rodinu)

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Pracovnice AD pomáhají klientkám při běžných činnostech, jako je kupř. vedení domácnosti, finanční hospodaření, pomoc s vyřizováním osobních dokladů a sociálních dávek, zajištění lékařské péče. Klientky jsou informovány o dalších sociálních službách, o sociálních dávkách, na které by mohly mít nárok, o základních právech a povinnostech, dále o možnostech využívání běžně dostupných zdrojů pro zabránění sociálnímu vyloučení a zabránění vzniku závislosti na sociální službě.

V případě zájmu je klientkám nabízena pomoc při kontaktu s rodinou, při uplatnění na trhu práce (např. pomoc při sepsání životopisu), s vyhledáváním na internetu, dále pomoc při uplatňování zákonných nároků (vyplňování příslušných formulářů, podávání žádostí). Pracovnice AD také pomáhají klientkám při komunikaci

s odborníky, podporují je při navázání institucionální i svépomocné pomoci. (Cesta pro rodinu)

4.1.2 Způsob poskytování služby

Jakým způsobem je služba AD poskytována? Klientky jsou přijímány do AD na základě předchozí domluvy mezi sociální pracovnící (SP) a *zájemkyní* o sociální službu. (Cesta pro rodinu)

Zájemkyně o službu Azylový dům si telefonicky či písemně domluví schůzku se SP v Azylovém domě. Na základě domluvy se zájemkyně osobně dostaví na schůzku. Při ní jsou poskytnuty informace o Domovním řádu, nabídce služeb, o úhradě za pobyt a v neposlední řadě o Smlouvě o sociální službě. Zájemkyně má možnost prohlédnout si prostory AD. V případě jejího zájmu o pobyt v AD je sepsána tzv. „Dohoda“, kde se klientka spolu s pracovnící dohodnou na další spolupráci. (Cesta pro rodinu)

V okamžiku zahájení poskytování služby je s klientkou sepsána *Smlouva o poskytování sociální pobytové služby Azylový dům*. U každé klientky služba probíhá na základě jejího individuálního plánu, který vychází z její aktuální situace. Individuální plán klientka průběžně se sociální pracovnící hodnotí a aktualizuje. Během pobytu v AD sociální pracovníce klientku podporuje a provází při naplňování cílů v individuálním plánu, současně respektuje její stanovené priority. (Cesta pro rodinu)

Bez souhlasu klientky pracovníce AD podnikají jen takové kroky, které zamezují bezprostřednímu ohrožení života klientek nebo života a zdraví jejich dětí, případně je také chráněn chod AD před vážným narušením. (Cesta pro rodinu)

Kdy dojde k ukončení služby? Klientka může ukončit službu na vlastní žádost. Jednou z možností je, že klientka najde uspokojivé řešení své situace, či se napojí na jinou službu, která ji zajistí jiné bydlení (např. azylový dům v jiném městě, odstěhování k partnerovi či k příbuzným). K ukončení služby dochází obvykle po vzájemné dohodě, kdy sociální pracovníce s klientkou zhodnotí oboustrannou spolupráci. Podpisem dokumentu, který se nazývá „*Dohoda o ukončení poskytování sociální pobytové služby Azylový dům*“ je většinou poskytování služby ukončeno. Ze strany

poskytovatele je poskytování služby ukončeno dle platných vnitřních předpisů. (Cesta pro rodinu)

Kolik stojí pobyt v Azylovém domě?

Tabulka 1: Ceník pobytu v Azylovém domě

Úhrada za pobyt - ceník:	
Žena pečující o dítě	100 Kč/den
Každé dítě	40 Kč/den
Žena bez dětí	130 Kč/den

Zdroj: Cesta pro rodinu – Azylový dům (Dostupné z: Cesta pro rodinu)

S každou maminkou pracovnice Azylového domu spolupracují individuálně na základě jejího osobního (individuálního) plánu. Spolupráce je stavěna na hlavní motivaci, která mamince pomáhá překonat prvotní obavy z Azylového domu a následně jsou rozvíjeny její dovednosti. Třikrát týdně jsou připravovány skupinové programy pro maminky s dětmi. Ženy mohou také využívat odbornou pomoc psychoterapeuta.

Z hodnocení, které bylo provedeno s klientkami Azylového domu za rok 2018, vyplývá, že byly se službou spokojeny, jelikož splnila jejich očekávání. Převážná část žen (**69 %**) hodnotí svůj pobyt v AD velice dobře a **19 % hodnotí pobyt v AD dobře**. Nejčastěji uvádí, že se naučily lépe hospodařit s penězi, vyřešit bydlení a nápomocné jim také byly konzultace. Maminky si při pobytu často vyjasní svoji dluhovou situaci a též kladně hodnotí podporu při péči o děti.

V roce 2018 využilo službu celkem 30 dospělých a 68 dětí. Celková obsazenost Azylového domu tak byla **91 %**. (Výroční zpráva Cesty pro rodinu, z. ú., 2019)

4.2 Krizová pomoc Žamberk

Další pobytovou službou, která je poskytována organizací Cesta pro rodinu, je Krizová pomoc (KP) v Žamberku. Tato pobytová služba se nachází **ve stejné budově jako Azylový dům**. Krizová pomoc pomáhá ženám, rodičům s dětmi a rodinám, které se **náhle ocitli bez přístřeší** a v jejich blízkosti není nikdo, kdo by jim v této nelehké situaci pomohl. Krizová pomoc poskytuje bezpečné ubytování,

a to zpravidla na sedm dní, dále pak nabízí materiální a psychickou podporu. Služba je poskytována také **anonymně**. (Cesta pro rodinu)

Služba je určena také pro ženy, rodiče s dětmi a rodiny, které jsou týrané a zneužívané blízkou osobou, či se ocitli v situaci ohrožení zdraví nebo života a tuto situaci přechodně nemohou vyřešit vlastními silami. (Cesta pro rodinu)

Krizová pomoc není naopak určena pro osoby, které narušují kolektivní soužití, pro muže bez dětí, a také není vhodná pro nezletilé dítě bez doprovodu dospělé osoby.

Jak je tato služba dostupná? Služba je k dispozici **nepřetržitě**, tedy 24 hodin 7 dní v týdnu. Jak už bylo zmíněno výše, doba pobytu zpravidla bývá 7 dní. Zájemce o službu může kontaktovat pracovníky telefonicky nebo přijít osobně. Dále může přijít v doprovodu svých známých, sociální pracovníce z jiné služby nebo policie. (Cesta pro rodinu)

Kolik stojí pobyt na Krizové pomoci? Ubytování se poskytuje **zdarma**, a pokud klienti nemají dostupné finanční prostředky, poskytuje se též zdarma materiální pomoc. Tu představují potraviny, drogerie, oblečení, obuv a hračky. Stále je klientům k dispozici strava bezlepková a pro diabetiky. (Cesta pro rodinu)

Krizová pomoc v Žamberku poskytuje bezpečné a příjemné prostředí, psychickou i materiální podporu pro ženy a rodiče s dětmi. Často je jejich situace velice obtížná, jsou ohroženi na zdraví a aktuálně tuto nelehkou situaci nedokáží řešit vlastními silami. Nejdůležitější je pro klienty v těžké životní situaci pocit bezpečí, klidu, potravinové pomoci a podpory od pracovníků. (Cesta pro rodinu)

Krizový pokoj je kompletně vybavený malý byt, ve kterém je stále udržováno příjemné prostředí. Klienti Krizové pomoci se mohou zapojit do programů realizovaných v Azylovém domě, což oceňují především děti. (Cesta pro rodinu)

Pobyt na Krizové pomoci je zákonem stanoven zpravidla na **sedm dní**. Za rok 2018 využilo službu 42 dospělých klientů s průměrnou délkou pobytu **6,9 dne**. Nejkratší pobyt byl 3 dny a nejdelší 13 dní. Z Krizové pomoci odešlo do jiných azylových domů 28 klientů, do rodiny se vrátilo 19 klientů, příbuzní pomohli 10 klientům, k příteli odešla jedna klientka, ke známým 2, na ubytovnu 3 a v Azylovém domě zůstalo 9 klientů. Následně z 98 dospělých klientů a jejich dětí

není známo o pěti, kam odešli. Buď se rozhodli službu ukončit a nesdělili kam jdou, nebo službu ukončili tím, že odešli bez vědomí pracovnice. (Výroční zpráva Cesty pro rodinu, z. ú., 2019)

V roce 2018 využilo službu celkem 10 žen, jeden otec s dítětem, 4 úplné rodiny s dětmi, 23 maminek a celkem 56 dětí. Celková obsazenost Krizové pomoci byla 47 %, oproti minulému roku došlo ke zvýšení počtu samostatných žen a rodin s dětmi. (Výroční zpráva Cesty pro rodinu, z. ú., 2019)

Některé ženy přechází z Krizové pomoci do Azylového domu.

Z výše uvedené kapitoly č. 1 Domácí násilí a z informací o Azylovém domě a Krizové pomoci mi vyplynuly tyto podněty do výzkumné části (DC 1):

- Jak mají pracovníci Azylového domu a Krizové pomoci zpracované metodiky týkající se DN;
- Jaký mají postup pro kontakt s obětí DN;
- Zdali mají zpracovaný postup pro přijetí do služby Krizová pomoc;
- S jakými nedorozuměními se pracovníci AD a KP setkávají u budoucích klientek (zájemkyň o sociální službu);
- Zdali pracovnice považují svou práci jako dostatečnou pomoc pro klientky;
- Zdali pracovnice mají zpětnou vazbu od klientek, které využily služby Azylového domu a Krizové pomoci.

5 Výzkumné cíle

5.1 Formulace hlavního cíle výzkumného šetření

Hlavním cílem mé diplomové práce je formou kvalitativních interview s pracovníky Azylového domu a Krizové pomoci a za pomoci studia dokumentů zjistit, jaké jsou podmínky pomoci ženám a matkám s dětmi, které se staly oběťmi domácího násilí a s jakými mýty se setkávají pracovníci Azylového domu a Krizové pomoci pro tuto cílovou skupinu.

5.2 Formulace dílčích cílů výzkumného šetření

- **Dílčí cíl 1:** Zjistit, jaká jsou vnitřní pravidla organizace, týkající se přijetí klientů ohrožených DN do služby;
- **Dílčí cíl 2:** Formou kvalitativních interview zjistit, jaké jsou zkušenosti se spolupracujícími a navazujícími organizacemi z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci;
- **Dílčí cíl 3:** Formou kvalitativních interview zjistit mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.

5.3 Odůvodnění zvolené výzkumné strategie

Pro výzkumnou část mé diplomové práce jsem zvolila **kvalitativní výzkum**, konkrétně metodu **polostrukturovaného rozhovoru** a **studium dokumentů**. Dále uvádím argumenty, proč jsem se rozhodla právě pro kvalitativní výzkum.

Kvalitativní výzkum vybírá na začátku výzkumu téma a stanoví si základní výzkumné otázky. Tyto otázky se však mohou v závislosti na situaci různě měnit v průběhu výzkumu. Proto činnost kvalitativního výzkumníka lze přirovnat k práci detektiva, neboť výzkumník analyzuje a vyhledává jakékoli informace, které mohou přispět k objasnění výzkumných otázek. Výzkumník se při výzkumu seznamuje s novými lidmi a pracuje přímo v terénu, kde se zabývá danou problematikou. (Hendl, 2016)

Kvalitativní výzkum se vyznačuje také tím, že výzkumník vstupuje do procesu zkoumání jako lidská bytost, která může pružně reagovat na různá hlediska situace,

a to i na taková, o nichž se na začátku výzkumu nepředpokládalo, že mohou být významná. Tento přístup nezískává data v podobě čísel, ale výstupy mají podobu „vyprávění“. Kvalitativní přístup se většinou zabývá osobami v jejich prostředí. Obvyklý výzkumný design se v rámci kvalitativního šetření opírá o hloubkové rozhovory s klienty či pracovníky v dané organizaci. (Matoušek a kol., 2011)

Kvalitativní výzkum často vzbuzuje v organizacích více obranných reakcí nežli kvantitativní šetření. Je proto podstatné vysvětlit všem zúčastněným osobám, kterých se výzkumné šetření bude týkat, jeho smysl a očekávané výstupy. Z toho vyplývá, že výzkumník musí mít, v mém případě s vedoucí Azylového domu, dohodnuto, jak budou výsledky šetření využity. (Matoušek a kol., 2011)

Z výše uvedených informací vyplývá, že pro výzkum, kdy se zajímám o názory pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci, je lepší výzkum kvalitativní, jelikož tento přístup dává větší prostor pro pochopení dané problematiky do hloubky.

Výzkum byl uskutečněn v organizaci, ve které nepracuji. Do Azylového domu docházím pouze na praxi v rámci magisterského studia. Snažila jsem se tak eliminovat „riziko“ nezaujatého výzkumníka, a to pomocí „otevřených očí“ a naslouchání pracovníkům.

5.4 Transformace cílů

Tabulka 2: Transformace cílů

Dílčí cíl	Výzkumná technika	Zdroj zjištění	Otázky do rozhovoru / kritéria pro studium dokumentů
<p>DC1 Zjistit, jaká jsou vnitřní pravidla organizace, týkající se přijetí klientů ohrožených DN do služby.</p>	<p>studium dokumentů, polostrukturovaný rozhovor</p>	<p>dokumenty, pracovníci AD a KP</p>	<p>1) Zpracovaná metodika týkající se DN; 2) Postup pro kontakt s obětí DN; 3) Postup pro přijetí do služby Krizová pomoc; 4) S jakými nedorozuměními se setkáváte u budoucích klientek (zájemkyň o sociální službu Azylový dům a Krizová pomoc)? 5) Považujete svou práci jako dostatečnou pomoc pro klientky? 6) Máte zpětnou vazbu od klientek, které využily služby Azylového domu a Krizové pomoci?</p>
<p>DC2 Formou kvalitativních interview zjistit, jaké jsou zkušenosti se spolupracujícími a navazujícími organizacemi z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.</p>	<p>polostrukturovaný rozhovor</p>	<p>pracovníci AD a KP</p>	<p>1) S jakými dalšími subjekty spolupracujete v rámci pomoci obětem DN? 2) Jak hodnotíte spolupráci s jinými organizacemi, které se zabývají DN? 3) Jak hodnotíte pomoc obětem DN v Pardubickém kraji? Případně, v čem vidíte rezervy? 4) Znáte nějaký azylový dům s utajenou adresou? 5) Jakou formou předáváte klientkám informace o další pomoci? 6) Spolupracujete s Krizovým centrem (Centrum J. J. Pestalozziho, o. p. s.) v Žamberku? Pokud ano, jak hodnotíte tuto spolupráci?</p>

<p style="text-align: center;">DC3 Formou kvalitativních interview zjistit mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.</p>	<p style="text-align: center;">polostrukturovaný rozhovor</p>	<p style="text-align: center;">pracovníci AD a KP</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) S jakými mýty ohledně DN se setkáváte při výkonu praxe a jak s nimi pracujete? 2) S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u samotných klientek? 3) S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u veřejnosti? Jak se tyto mýty snažíte vysvětlit/vyvrátit? 4) S jakými mýty se setkáváte u spolupracujících organizací? <p>Mýty – podněty do rozhovoru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 1 – Domácí násilí se týká sociálně slabých rodin; • Mýtus č. 2 – Černobílé vnímání aktérů domácího násilí; • Mýtus č. 3 – Nevyhnutelnost domácího násilí; • Mýtus č. 4 – Typický pachatel; • Mýtus č. 5 – Typická oběť; • Mýtus č. 6 – Vliv alkoholu na domácí násilí; • Mýtus č. 7 – Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují; • Mýtus č. 8 – Ženy mají násilí rády, jinak by od partnera (agresora) odešly.
---	---	---	--

Zdroj: Vlastní

5.5 Odůvodnění volby výzkumného souboru

Pro svůj výzkum do diplomové práce jsem zvolila sociální služby Azylový dům a Krizovou pomoc v Žamberku, kam jsem docházela na praxi v rámci magisterského studia. Konkrétně jsem se zaměřila na rozhovory se sociálními pracovníci a pracovníci v sociálních službách, které v těchto službách pracují.

Svůj výzkum jsem záměrně nezacílila na klientky, neboť se zabývám domácím násilím, které je velice citlivým tématem. Jistě bude zajímavé, pokud se další diplomanti budou zabývat touto problematikou z pohledů klientek a mou práci doplní o jiný pohled na dané téma.

Pro svou práci jsem zvolila profesionály, jelikož chci odhalit mýty, pravidla organizace, což by mi klientky v tuto chvíli neumožnily.

5.6 Etické otázky výzkumu

Při výzkumu nelze opominout etické otázky, které hrají významnou roli, a na které by se v žádném případě nemělo zapomínat.

Jako první zásadu uvádím **souhlas s participováním na výzkumu**. Osoba se účastní výzkumu, jen pokud s tím výslovně souhlasí. Před započítím výzkumu musí být informována o účelu a průběhu výzkumu. V mém případě na začátku rozhovorů sdělím, na co se budu ptát, zda nebude informantům vadit, když si rozhovory budu nahrávat, k čemu rozhovory budou dále sloužit a položím otázku, zdali s tím *informant* souhlasí. Forma souhlasu může být pasivní či aktivní. Aktivním souhlasem rozumíme podepsání příslušného dokumentu, pasivní souhlas tento podpis nevyžaduje. **Ve svém výzkumu využiji souhlas pasivní, tedy ústně.**

Druhou neméně důležitou zásadou je **svoboda odmítnutí**. Informantům musí být sděleno, že mají právo kdykoli ukončit svoji účast ve výzkumu.

Při výzkumu je nutné dodržovat **anonymitu**. V mém výzkumu jsem informantům sdělila, že jejich **jméno nebude v žádném případě nikde uváděno**. Ve své práci zároveň nezmiňuji, na jaké pozici informant pracuje (vedoucí, zástupce vedoucí apod.), jelikož by identita mohla být prozrazena např. po přečtení webových stránek příslušné organizace. Ve své práci pouze uvádím, zda se jedná o sociálního pracovníka či pracovníka v sociálních službách. (Hendl, 2016)

5.7 Popis organizace výzkumu, zpracování dat a údajů

- 1) **Příprava výzkumu.** Při přípravě výzkumu dochází k volbě výzkumného tématu a základní metodologie. V této fázi se začíná určením oblasti výzkumu, vymezení účelu výzkumu a stanovení hlavní výzkumné otázky a dílčích cílů;
- 2) **Plán výzkumu.** Plán výzkumu se řadí mezi nejdůležitější kroky, v této fázi se totiž navrhuje celý výzkum, uvažuje se o výběru zkoumaných objektů, dělají se rozhodnutí o podrobnostech výzkumu. Určí se, kdy a kde se výzkum provede, s kým se setkáme a koho oslovíme. Výzkumník volí metody sběru dat a navrhuje časový průběh celého výzkumu;
- 3) **Provedení studie.** Fáze, která zahrnuje sběr dat a jejich analýzu s cílem zodpovědět hlavní výzkumnou otázku a dílčí cíle. Pokud je to potřebné a možné, lze výzkumný plán měnit. Získaná data se v této fázi dávají do kontextu;
- 4) **Zpráva o výsledcích výzkumu.** Výsledky výzkumu je možné prezentovat rozdílným způsobem. Častá je forma textová. Pro uveřejnění výsledků se stále častěji používá internet. (Hendl, 2016)

AD 1) V prvním ročníku navazujícího magisterského studia došlo k výběru výzkumného tématu. Též jsem kontaktovala vedoucí Azylového domu v Žamberku, zda k nim budu moct docházet ve druhém ročníku na praxi a uskutečnit zde výzkum. Po schválení došlo k hledání příslušné literatury zabývající se domácím násilím, byly studovány i další relevantní zdroje.

AD 2) Pro svůj výzkum jsem zvolila kvalitativní formu sběru dat, konkrétně metodu studia dokumentů a polostrukturovaný rozhovor s pracovníky Azylového domu a Krizové pomoci. Pro tyto metody jsem se rozhodla na základě tématu, kterým se zabývám. Kvalitativní výzkum mi umožňuje zabývat se tématem více do hloubky a pochopit různé souvislosti.

S vedoucí Azylového domu byl naplánován průběh praxe a tím pádem i průběh výzkumu, který se uskutečnil v lednu 2020, avšak různé poznatky jsem čerpala již během praxe. Vedoucí AD informovala ostatní pracovníky o mé přítomnosti a dále je poprosila, zda by se podíleli na mém výzkumu.

AD 3) Studium dokumentů bylo uskutečněno za přítomnosti sociální pracovníce. Rozhovory probíhaly v kanceláři sociálních pracovníků, ve společné místnosti pro sociální pracovníce a pracovníce v sociálních službách a dále ve volnočasové místnosti. Bylo tak zajištěno bezpečné a klidné zázemí pro uskutečnění rozhovorů.

Rozhovory byly nahrávány na mobilní telefon *iPhone* pomocí aplikace *Diktafon*.

Průměrná délka rozhovorů byla přibližně 15 minut. Při rozhovorech vládla příjemná atmosféra.

Studium dokumentů probíhalo dne 27. 1. 2020 za přítomnosti sociální pracovníce.

Rozhovory byly uskutečněny dne 27. 1. 2020 a 28. 1. 2020. Celkem se na mém výzkumu podílelo šest informantů.

Struktura informantů:

Informant 1: sociální pracovníce (délka pracovního poměru v organizaci: 6 let)

Informant 2: sociální pracovníce (délka pracovního poměru v organizaci: 13 let)

Informant 3: pracovníce v sociálních službách (délka pracovního poměru v organizaci: 2 roky)

Informant 4: sociální pracovníce (délka pracovního poměru v organizaci: 1 rok po návratu z rodičovské dovolené)

Informant 5: sociální pracovníce (délka pracovního poměru v organizaci: 3 měsíce po návratu z rodičovské dovolené)

Informant 6: sociální pracovníce (délka pracovního poměru v organizaci: 7 let)

Po uskutečnění rozhovorů došlo v následujících dnech k přepisu nahrávek do elektronické podoby. Následně jsem zvýraznila všechny podstatné informace vztahující se k jednotlivým dílčím cílům. To mi pomohlo porovnávat mezi sebou jednotlivé výpovědi informantů.

AD 4) Výsledky výzkumu předkládám v mé diplomové práci, která má elektronickou i tištěnou podobu. Pro čtenáře, kteří by se tímto tématem chtěli zabývat, tak bude přístupná. Též může posloužit i samotným pracovníkům Azylového domu a Krizové pomoci jako zpětná vazba.

6 Analýza a interpretace údajů

6.1 Analýza dat získaných rozhovory a studiem dokumentů

V této části uvádím zjištění, která jsem získala od **šesti informantů** (sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách).

Všechny zjištěné informace jsou pro mou práci velice obohacující a doplňují teoretickou část diplomové práce.

U jednotlivých dílčích cílů mám uvedené otázky, na které jsem se dotazovala, ale jelikož mám kvalitativní výzkum, v průběhu studia dokumentů a rozhovorů docházelo k doplňování a upřesňování. Zároveň jsem informantům dávala prostor pro vyjádření doplňujících informací, které tak dokreslily mé otázky. Současně jsem se dozvěděla spoustu příběhů, které se skutečně staly.

Vždy uvádím příklady výroků od informantů, u DC 1 a DC 2 nepředkládám všechny, poněvadž se v některých bodech často shodují a dále některé otázky nemohly být všemi informanty zodpovězeny, neboť se třeba setkávají při výkonu praxe s domácím násilím pouze okrajově.

U DC 3, který se týká mýtů, předkládám odpovědi od *Informanta 1* a *Informanta 6*, které shledávám jako zajímavé. V příloze uvádím další cenné výpovědi od ostatních čtyř informantů.

DC1: Zjistit, jaká jsou vnitřní pravidla organizace, týkající se přijetí klientů ohrožených DN do služby.

- 1) *Zpracovaná metodika týkající se DN;*
- 2) *Postup pro kontakt s obětí DN;*
- 3) *Postup pro přijetí do služby Krizová pomoc.*
- 4) *S jakými nedorozuměními se setkáváte u budoucích klientek (zájemkyň o sociální službu Azylový dům a Krizová pomoc)?*
- 5) *Považujete svou práci jako dostatečnou pomoc pro klientky?*
- 6) *Máte zpětnou vazbu od klientek, které využily služby Azylového domu a Krizové pomoci?*

AD 1) V případě domácího násilí, kdy do role vstupuje kriminální policie, se pracovníci Azylového domu a Krizové pomoci řídí **dle pokynů policie**.

Oběti nesmějí mimo areál Azylového domu, nesmějí mít kontakt s vnějškem, neboť dochází k utajení klientky před agresorem. Pracovníci nesmějí znát jméno oběti ani dětí. *(zpracováno na základě výpovědi od sociální pracovníce)*

Těchto případů prý naštěstí není hodně, jedná se o **jeden až dva případy za rok**.

AD 2), 3) Za pomoci studia dokumentů jsem zjistila, že pracovníci mají zpracovaný **Pracovní postup č. 24 První kontakt a další jednání se zájemci o služby KP**.

První kontakt je dělen na telefonický kontakt a kontakt v Domově.

Z tohoto postupu bych ráda zmínila část Rozhovor se zájemcem. Při vedení rozhovoru je pro pracovníky důležité:

- 1) **na prvním místě:** naléhavost pomoci, potřeba a očekávání zájemkyně, do jaké míry se cítí zájemkyně ohrožena, zda jsou ohroženy děti, materiální zajištění, zda má zájem využít pobytovou službu krizového pokoje a v neposlední řadě, zda se nejedná o zneužití služby;
- 2) **na druhém místě:** zda se zájemkyně setkala s infekční nemocí, finanční zajištění, zda je nutná omluva ve škole či v práci.

Sociální pracovníce při rozhovoru se zájemkyní zhodnotí, do jaké míry je schopna vnímat další informace.

Dále zájemkyni poskytne krizovou intervenci, zodpoví případné otázky k poskytování krizové pomoci, domluví se na dalším jednání, ukáže krizový pokoj. *(Pracovní postup č. 24 První kontakt a další jednání se zájemci o službu KP)*

AD 4) Z výpovědí informantů jsem se dozvěděla, že klientky často požadují **pouze bydlení, následně jsou však seznámeny s tím, že v Azylovém domě se pracuje na osobních (individuálních) plánech**. U **Krizové pomoci** musí sociální pracovníce často hlídat, aby nedošlo ke **zneužití služby**, neboť některé ženy „cestují“ po různých zařízeních tohoto typu, kde dostanou zdarma ubytování a stravu.

Tato tvrzení dokládám výroky od třech informantů, kteří mi poskytli cenné informace.

Informant 1: „Může se stát to, že se setkáváme s tím, že požadují **jenom bydlení**, takže jsou seznámeny s tím, že naše služba není jenom o bydlení, ale je to o nějaké spolupráci, že se tady pracuje na osobních plánech, kde se plní ty jejich cíle, to je takový nejčastější, pak najít tu spolupráci, v čem by chtěly spolupracovat. To mně tak jakoby přijde nejvíc, v čem se míváme, pak s nějakými pravidly, s nějakými očekáváními od různých azylových domů, že ta zkušenost je různá. Některé už v azylových domech byly a vědí, co očekávat, některé ne, a tak je to pro ně taková změna režimu, někdy je to pro ně zarážející, takže změna nějakýho toho jejich fungování“.

Informant 2 dále uvádí, že často řeší zneužití služby Krizová pomoc: „**U Krizové pomoci** si musíme hodně záležet na tom, aby to **nezneužily**, protože zrovna jsem to řešila dneska. Krizová pomoc je ze zákona zdarma, takže se tady nic neplatí, a ještě jim zajišťujeme všechno, co potřebujou, ať je to jídlo, oblečení, drogerii. Už se i stává, že jsou, to se netýká domácího násilí, ale spíš těch, co jsou bez domova, takže si cestujou po krizových pomoci, protože už to takhle mají. Vědí, že tam všechno dostanou a pobyt je zdarma. Co se týče toho DN tak toho je **v menšině** na té Krizové pomoci, většinou to je, že přišly o to bydlení náhle a v podstatě, když to jde na tý paní vidět, že má modřiny, tak tam je evidentní, že to není zneužití služby a jinak se jich dotazujeme, co se stalo, klasický otázky. **Domácí násilí se stupňuje**, takže se to podle rozhovoru pozná, jestli to je „italská domácnost“ nebo domácí násilí, což jsou ta specifika Krizové pomoci, na co si dávat pozor. **U toho Azylového domu tam sice se může taky, ale to by nikdo nezneužil, kdo by chtěl jít dobrovolně do azylového domu.**“

Dále předkládám jako příklad výrok **Informanta 6:** „Je to o **vzájemné spolupráci**, některé klientky domnívají, že všechno za ně budeme dělat my, a to takhle nefunguje. My se jen **podílíme a spolupracujeme**, dáváme nějaké **návrhy, doporučení** a oni by se pak nějak podle toho měly zařídit. Když přijedou na jednání se zájemcem, tak jim to řekneme, že to není jen o bydlení, ale že musí plnit ještě něco více.“

AD 5) Zajímalo mě, zda sociální pracovníce a pracovníce v sociálních službách považují svou práci jako dostatečnou pomoc pro klientky.

Z poskytnutých rozhovorů jsem se dozvěděla, že někdy ze stran klientek to může být vnímáno jako nedostatečné, avšak pracovníce hodnotí svou práci velice kladně. Kupř. Informant 2 uvádí následující: „Z naší strany víc dělat nemůžeme a ty **statistiky nám to tak ukazují, že v podstatě to je dostatečný**. Někdy se v těch dotaznících objevuje něco, co by tu mělo být navíc. Je to třeba televize na pokojích, což nemáme a jsou to spíš takový věci nadstandartní.“ Informant 1 dále tvrdí: „... já si myslím, že to zajištění v tu danou krizovou situaci to je dostatečný, že dostanou ten **pocit bezpečí**, že mají kde být. V podstatě jako zajištění nepřijít o to dítě v tu danou chvíli je pro ně někdy taky dost stěžejní, a že jim ta podpora poskytnuta, jako myslím si, že v tu chvíli jako by to nejvíc a možnost i někdy to popisují jako zastavit se a chvíli jako urovnat si ty myšlenky v tom chaotickým, co teď rozhodnout, co potom, a který ty kroky udělat první. Já si myslím, že z **naší strany to je dostatečný a záleží to vyloženě i na tom obrazu klientky**, jak ona ti to představuje, že někdy se nepotkáváme a dochází k nějakému vyjasňování, jak by ta představa měla být. Zda na tom můžeme zapracovat a je jasný, že to je vždycky o domluvě, že se dá najít ta cesta.“

Zaujala mě informace od Informanta 5, který uvedl, že mají v Azylovém domě **formuláře týkající se předávání informací**. Pokud si klientka nepřeje, aby byly o ní sdělovány informace rodině, blízkým přátelům či pracovníkům z různých organizací, je její přání respektováno ... „Máme tady i takové formuláře, jestli chtějí předávat informace o tom, že tady jsou, ne že bychom to nějak troubili, ale spíš jde o to, že může volat nějaký pracovník z Úřadu práce, OSPOD. Takže když paní zaškrtně, že **nechce, že si bude všechno řešit sama**, tak je to možný, takže jí nepřepojujeme telefony, nevoláme ji k telefonu, ani o ní nesdělíme žádnou informaci. Takže si pak musí veškeré záležitosti řešit samy. Takže když má třeba rodina o ni strach, tak mi řekneme: Je nám líto, nesdělujeme informace.“

AD 6) Mají pracovníce zpětnou vazbu od klientek, které využily služby Azylového domu a Krizové pomoci?

Na tuto otázku odpověděl např. *Informant 3* následovně: „*Tu máme, že jo samozřejmě, u Krizový pomoci máme závěrečný dotazník, takže to je takový zpětná vazba, o tom jaká je naše služba, jaká byla tady za tu dobu pobytu. U Azylového domu máme průběžný dotazník a závěrečný. Takže ten průběžnej nám řekne, jak to vidí ted'ka, když tady jsou a ten závěrečný vlastně pak na konci pobytu. A co se týče zpětný vazby, že bychom pak věděli, jak dopadly a jak se jim žije dál, tak toho máme hrozně málo. Spíš víme o těch, který se vrátěj, který tady ty pobyty mají opakovaně, u těch se pak ví co a jak a proč se to nepodařilo, ale u těch, co o nich nic nevíme, můžeme předpokládat, že to podařilo dobře, že bydlí v bytě a nepotřebujou nás, ani se třeba nedovíme, že jsou někde jinde. Což Facebook funguje i mezi maminkama, takže nám třeba řeknou: „Víte o tom, že tahle ta je takhle a tahleta takhle.“. Od úřadu se nedovíme nic, tam platí tvrdá mlčenlivost. Tam se dovíme to, když tu pomoc potřebujou, to pak zase zavolaj, a pak se ví, že se to nepovedlo.“*

Zde mě zaujala informace o sociálních sítích, které bezpochyby maminky využívají pro kontakt s bývalými klientkami Azylového domu a Krizové pomoci.

DC2: Formou kvalitativních interview zjistit, jaké jsou zkušenosti se spolupracujícími a navazujícími organizacemi z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.

- 1) *S jakými dalšími subjekty spolupracujete v rámci pomoci obětem DN?*
- 2) *Jak hodnotíte spolupráci s jinými organizacemi, které se zabývají DN?*
- 3) *Jak hodnotíte pomoc obětem DN v Pardubickém kraji? Případně, v čem vidíte rezervy?*
- 4) *Znáte nějaký azylový dům s utajenou adresou?*
- 5) *Jakou formou předáváte klientkám informace o další pomoci?*
- 6) *Spolupracujete s Krizovým centrem (Centrum J. J. Pestalozziho, o. p. s.) v Žamberku? Pokud ano, jak hodnotíte tuto spolupráci?*

AD 1) S jakými dalšími subjekty spolupracují pracovníce v rámci pomoci obětem DN?

Všichni informanti se shodují, že v případech domácího násilí je intenzivní spolupráce **s kriminální policií**.

Informant 1: „Určitě intenzivní je práce s tou **kriminální policií**, pokud volají, že mají vykázaní a paní tam třeba nechce zůstat z důvodu toho, že by ten partner přesto před tím domem byl, tak nás i kontaktují, to je **nejintenzivnější**. Pak se stává, že ony samy volají a chtějí to naplánovat. Většinou to mají třeba i ve **spolupráci s nějakým krizovým centrem**, kam docházejí a plánují ten odchod, protože je na delší dobu, než třeba ten útek zrealizují a musí mít vymyšlený jakým způsobem to zrealizují.“

Dále dle výpovědí uvádí lékaře, školská zařízení, Krizové centrum v Žamberku, státní policii (v případě podání trestního oznámení) v Žamberku, středisko volného času Animo, kroužky, rodinná centra. To jsou však subjekty, se kterými přímo pracovníce Azylového domu nespolupracují, ale předávají kontakt maminkám, aby tak měly možnost spolu s dětmi začlenit se do běžného života.

Informant 2: „Potom to násilí, kdy už paní opakovaně odchází a kdy k nám přijde, tak to se stává často. A tam ty důkazy, že se jedná o násilí jsou, takže ji pošleme za **lékařem**. Často to je násilí na mamince, na dětech úplně minimálně. Násilí v domácnosti je spíš směřováno na tu matku a na ty děti ně, co jsme se tady tak setkali s těmi případy. Na ty matky to je opravdu častější. A samozřejmě, když by se pak mluvilo o **školách**, tak když přijde na Krizovou pomoc, aby se omluvili ve školách, řekli, že mají mimořádnou situaci, že řeší, kde budou. To samý školky, školy, spíš s maminkama jednáme o tom, jak si to v tý škole zajistit a kde co si zajistit. Není to přímo naše spolupráce se školami.“

AD 2) Jak pracovníce hodnotí spolupráci s jinými organizacemi, které se zabývají DN?

Jak už bylo uvedeno výše: „Velice dobrá spolupráce je s **kriminální policií Ústí nad Orlicí**. Tam prostě narovinu jednájí s náma, s maminkou, jsou prostě super a snaží se těm ženám pomoci. Byly i těžký případy, kdy násilník byl i advokát, takže to nebylo ani jednoduchý třeba jednat s tím soudem, jak se ta maminka ochrání a my jsme před nimi skláněli, jak opravdu se ta kriminálka snaží mamince pomoci. To bylo úžasné. Už je to taková krajní možnost, kdy už nestačí vykázat násilníka, protože tam je nebezpečí, že on to nedodrží, a že dojde k ohrožení maminky a dětí, takže potom

nabídnou utajený pobyt, nedělají to automaticky a neděje se to často, jak na běžícím páse. Těch případů, kdy jsou dva za rok, kdy je sem přivezou, tak to je hodně, někdy je třeba jen jeden.“

Informant 4: *„Tak s tou policií si myslím, že je velice dobrá, že tam spolu vzájemně komunikujem. I s tou kriminálkou, tam se plní pokyny jejich, co oni od nás požadují.“*

AD 3) Jak pracovníce hodnotí pomoc obětem DN v Pardubickém kraji? Případně, v čem vidí rezervy?

Informanti uvádí, že pomoc obětem DN v Pardubickém kraji je dle jejich názoru dostačující, soudí tak na základě naplněnosti jejich služby.

Informant 1: *„Tak zas úplně jako, že bychom měli převis na té Krizové pomoci, ta je obsazená tak z těch 40 % za ten rok, takže i tam ta nějaká rezerva je, tam je spíš otázka, zda ty ženy nasbírají tu odvahu to udělat a odejít. Takže já si myslím, že to pokrytí je asi dostačující, protože ten převis není v tom, že by bylo požadováno o službě, aby byla ve větší míře.“*

Dále mě velmi zaujala výpověď od Informanta 2, který především upozorňuje na **nedostatečnou legislativní úpravu pomoci obětem DN**. Toto zjištění bylo pro mě velice překvapivé.

Informant 2: *„Takhle, ono snad nejde o celý Pardubický kraj, jde o to, že když se to stane tady, tak jaká ta pomoc je. Hrozně blbý je, když ten násilník vyhrožuje, sleduje ji a posílá výhružný sms a ta policie s tím nemůže nic dělat, dokud se něco nestane. To je hrozně špatný, protože čekat na to, až se něco stane. Ve všech oborech se mluví o tom, že **prevence je nejdůležitější**. Asi je i mezera v zákonech, asi kdyby ty policajti mohli, tak by to udělali, ale nezmůžou nic, protože se nic nestalo. Asi je to taková administrativa, že se to nevyplatí začít dělat, nebo nevím, co se děje, ale v podstatě to tak je. Ty ženy dostanou informaci, až se něco stane, tak se ozvěte. A nikdo s tím nic neudělá. Myslím si, že ta kriminálka je už dobře nastavená, že se snažej a myslím si, že i ta státní policie. Asi ta legislativa není nastavena tak, že by to mohlo být dotaženo do konce.“*

AD 4) Na základě poznatků z teoretické části mé diplomové práce jsem se zaměřila na azylový dům s utajenou adresou. Zajímalo mě, zda pracovníce nějaký znají.

Čtyři informanti se shodují ve výpovědi, že znají jeden v Praze. Tento azylový dům poskytuje organizace *Acorus* a některé pracovníce zde byly na exkurzi. *Informant 5* uvádí, že zná jeden v Hradci Králové. Dle mých zjištění tam žádný azylový dům s utajenou adresou není. *Informant 3* žádný azylový dům s utajenou adresou nezná.

Informanta 1 jsem se dotazovala, zda by se tady azylový dům s utajenou adresou využil v okolí Žamberka: „*Jakoby zatím co tady třeba byly na to, že přišly samy, tak vyloženě po té utajené adrese nešly. To si myslím, že by spíš bylo vhodné pro ty kriminalisty, aby měli větší možnost je umísťovat, tak jedině z tohoto hlediska, ale že by to vyloženě tady u nás vyhledávaly a ptaly se na to, jestli je, tak to ne. S tím jsem se nesečkala.*“

Informanta 2 zaujalo, že si azylový dům od organizace *Acorus* udrží utajenou adresu, jelikož poskytují i běžný azylový dům na stejné adrese: „*V Praze. Byli jsme se tam podívat. Spíš nás to tak udivilo, že si tu utajenou adresu udrží. Oni tam mají část utajenou a část jako normální azylový dům. Je to organizace Acorus. To jsem říkala, nerozumím tomu, jak si tu utajenou adresu udržíte, když tady máte normální azylový dům. Hlavně to je tak, že když tam někoho mají na tu utajenou adresu a někdo za ní přijede, proflákne se ta adresa, tak se ukončí ten utajený pobyt. Když si to člověk poruší, pak už tam být nemůže.*“

AD 5) Jakou formou předávají pracovníce klientkám informace o další pomoci?

Informanti uvádějí, že pro klientky mají k dispozici **adresář**, kde mají uvedené kontakty na další navazující služby či jiné azylové domy. Tento adresář pravidelně aktualizují. Informace jsou také předávány **ústní formou**.

Informant 1: „*Tak většinou tam je stěžejní to, že se ptáme, jestli je nějaká lokalita, kterou nechtějí oslovovat z toho důvodu, že tam má násilníka, rodinu nebo tak a je pravděpodobnost, že by je tam hledal. Abychom vyloučili tu návaznou pomoc tam. Takže se obvolává, dávají se kontakty na nějakého psychologa na krizová centra, na která se můžou obracet v případě nějakých situací, že by od nás odešly a další*“

spolupráce, protože tam ta práce je, pokud se jedná o děti, tak třeba spolupráce s OSPOD, aby komunikovaly i s tím partnerem.“

Informant 5: *„Bud'to máme adresář různých azylových domů, případně se ptáme, jestli chtějí i jinou pomoc, když se třeba cítí psychicky špatně. Řešili jsme i jiné záležitosti než domácí násilí. Nabízíme nějakou psychologickou pomoc. Protože ta další pomoc pro oběti DN je přeci jenom vzdálená.“*

Informant 6: *„Ústní formou. Máme i adresář. Bud'to jim doporučíme nějaké azylové domy, nebo jim dáme ten adresář.“*

AD 6) Spolupracují pracovníce s Krizovým centrem (Centrum J. J. Pestalozziho, o.p.s.) v Žamberku? Pokud ano, jak hodnotí tuto spolupráci?

Spolupráce s Krizovým centrem J. J. Pestalozziho probíhá, avšak ne přímo ze strany pracovníc AD a KP. S Krizovým centrem spolupracují přímo klientky se svými dětmi, které tuto spolupráci hodnotí velmi kladně.

Informant 1: *„Od nás tam nějaké maminky dochází na konzultace, takže ta spolupráce se navázala. Myslím si, že spokojenost je ze strany maminek, a že je tam navštěvují a posouvají se. Zase se tam plní ty funkce, které my tady třeba psychologa vyloženě nenaplňujeme. Takže ta spolupráce je.“*

Výzkumník: *„Ale vy přímo jako pracovníci s nimi nespolupracujete?“*

Informant 1: *„My jako pracovníci tam nedocházíme, byli jsme se tam podívat, seznámit se s prostory, abychom věděli, kam toho klienta odesíláme a jaké služby vlastně nabízí. Koho tam je možné odeslat na ty konzultace.“*

Informant 2: *„Teď se tady nově otevřelo Krizové centrum. Jako dřív byl taky problém třeba k psychologovi někoho objednat. Byly dlouhý objednací doby. Teď se snažíme maminky do toho Krizovýho centra směřovat. Tam je psycholog a je tam i psychoterapeut, což je taky přínos. To tady nebylo. My jsme si teda psychoterapeuta pro maminky platili. A snažíme se ho využívat pro ten začátek, aby se nebály, a pak už je směřovat do toho Krizového centra, kde můžou využít psychologa, psychoterapeuta, a hlavně se tam zaměřujou i na děti.“*

DC3: Formou kvalitativních interview zjistit mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.

Zde uvádím výpovědi od *Informanta 1* a *Informanta 6*, jejichž výpovědi mě velmi zaujaly. Z důvodu lepší přehlednosti jsem podstatné informace zvýraznila.

Další výpovědi předkládám v příloze diplomové práce.

Tabulka 3: Informant 1

DC 3 Formou kvalitativních interview zjistit mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.		
1) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte při výkonu praxe a jak s nimi pracujete?</i>	Informant 1: „Občas asi taková bezmoc , ať už té policie, když vykazuje, když se ta žena vrací, nebo podává to trestní oznámení a dochází k tomu stahování, tak tam někdy cítím, že jim to je dáno na zřetel, že je neberou s tou vážností a s takovým opovržením: No jo, vždyť Vy se zase vrátíte. Stejně to nedotáhne do konce. S tím se setkávat můžou u té veřejnosti.“	
2) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u samotných klientek?</i>		
3) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u veřejnosti? Jak se tyto mýty snažíte vysvětlit/vyvrátit?</i>		
4) <i>S jakými mýty se setkáváte u spolupracujících organizací?</i>		
Podněty do rozhovoru z teoretické části:		
• Mýtus č. 1 – Domácí násilí se týká sociálně slabých rodin.	Informant 1	„To bych neřekla. Myslím, že to může potkat každou sociální vrstvu. “
• Mýtus č. 2 – Černobílé vnímání aktérů domácího násilí		
• Mýtus č. 3 – Nevyhnutelnost domácího násilí		

<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 4 – Typický pachatel 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 5 – Typická oběť 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 6 – Vliv alkoholu na domácí násilí 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 7 – Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují. 	<i>Informant 1</i>	<p>„Tak s mýtem, že si za to mohou samy se setkávám z toho hlediska, že to vyprovokovaly nějakým svým chováním, tak to zmiňují při těch sezeních, někdy popisují, že ten partner je v agresi pod vlivem alkoholu, v tu danou chvíli my řešíme akutní stav. Nezabýváme se tolik, co to vyvolalo, jak to gradovalo, spíš třeba, co byla ta poslední kapka, že už se rozhodla odejít, takže na to se zaměřujeme. Pak co je mýtem, kvůli dětem třeba, i bojují s takovým vnitřním rozporem, kdy si říkají: „Udělala jsem to dobře. Neudělala jsem chybu. Teď budu odsouzena za to, že jsem někam odešla, ale já bych se stejně chtěla vrátit.“ Takže tam je takový vnitřní boj hodně intenzivní. Měla jsem i paní tady v kanceláři, která tady chodila sem a tam a vlastně tyhle otázky si kladla. Zda je to správný, protože ve chvíli, kdy sebere i to dítě tak ví, že se s tím násilníkem bude muset setkat, protože pokud je otec toho dítěte, tak nějaký kontakt bude vyžadovat. Takže ustání toho nátlaku. Protože ví, že když přišla nějaká krize, přišla i rána. Takže je to i tom, že jsem odešla a jak se vrátím bude to o to horší, nebo když se nevrátím, tak to bude ještě horší, že jí udělá ze života peklo. Takže tam jsou spíš její vnitřní otázky, se kterými bojuje.“</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 8 – Ženy mají násilí rády, jinak by od partnera (agresora) odešly. 		

Zdroj: Vlastní

Tabulka 4: Informant 6

DC 3 Formou kvalitativních interview zjistit mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.		
<p>5) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte při výkonu praxe a jak s nimi pracujete?</i></p> <p>6) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u samotných klientek?</i></p> <p>7) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u veřejnosti? Jak se tyto mýty snažíte vysvětlit/vyvrátit?</i></p> <p>8) <i>S jakými mýty se setkáváte u spolupracujících organizací?</i></p>		
Podněty do rozhovoru z teoretické části:		
<p>Mýtus č. 1 – Domácí násilí se týká sociálně slabých rodin.</p>	<p>Informant 6</p>	<p>„Urcitě se to nedá vyčlenit, že by to byly jen sociálně slabé rodiny. Může to být i vysoce postavený muž, agresor. A oběť, vlastně ta manželka byla od něj hodně zřízená a on měl ty páky, protože byl hodně vlivná osobnost a bála se ho a bála se, že ničeho nedosáhne, protože on má všude známý a může si všechno zařídit. Čímž je to ještě horší, když je tenhle ten inteligentní, vlivná osoba, tak je to mnohem pro tu ženu těžší, než kdyby to byl agresor ze sociálně slabé rodiny.</p> <p>Měli jsme tady paní v utajení a ten manžel nebo přítel, teď nevím, byl vlivná osobnost a musela se převážet, protože zjistil, kde je. Ten agresor má kontakty a dokáže si ledasco zjistit, třeba i u soudu.“</p>
<p>Mýtus č. 2 – Černobílé vnímání aktérů domácího násilí</p>		
<p>Mýtus č. 3 – Nevyhnutelnost domácího násilí</p>	<p>Informant 6</p>	<p>„Jak jsem si všimla, nemusí to být ani v dospělosti, ale už třeba v tom školním věku, kdy vlastně ten chlapec je nejstarší z těch sourozenců a vlastně to násilí, co viděl u svého otce, tak se mi zdá, je to teda, je to teda takový můj subjektivní pohled na to, že on vlastně začíná vychovávat ty děti tak, jak je vychovával ten otec, takže třeba křičí na ně, mlátí je. Myslí si, že on může o všem rozhodnout, že je nejstarší. Je to třeba už tak daný v tom starším školním věku, že to není jen v dospělosti, ale už se to začíná projevovat, co jsem si všimla.“</p>

• Mýtus č. 4 – Typický pachatel		
• Mýtus č. 5 – Typická oběť	Informant 6	„Určitě, ale je to třeba i osoba, která je na tom muži závislá nějakým svým způsobem, třeba finančně i citově o ona pak není schopna, prostě snáší to co snáší. I kvůli dětem nechce. Může to být i atraktivní žena, inteligentně atraktivní , ale prostě je pod vlivem toho partnera a my to třeba nechápeme, protože jsme to nezažili, ale stává se, že opravdu přijede a není teda tady v utajení a je třeba i zmlácená, a pak ten agresor přijede, přinese jí kytku, omlouvá se a ona za dva dny jde s ním. On řekne, že toho lituje a ona prostě uvěří. Je to těžký pochopit, když člověk v té situaci není.“
• Mýtus č. 6 – Vliv alkoholu na domácí násilí	Informant 6	„Určitě alkohol i drogy. Muži bývají agresivnější pod vlivem nějaké návykové látky, to určitě ano. “
• Mýtus č. 7 – Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují.	Informant 6	„To si nemyslím. Žárlivost je taky jedna z takových věcí, která vlastně vede k tomu, že ten partner nemusí tu ženu vlastně ani fyzicky, ale spíš psychicky hrozně týrat, což se taky považuje za týrání. Je to fakt těžký, protože když ten agresor na ženu křičí, vulgárně ji nadává, tak s tím policie nic neudělá. Několikrát se rozhodne vrátit se, žít s ním, aby měla prostě klid. „Když budu poslouchat, budu hodná, tak budu mít klid“ A taky než aby se okolí dozvědělo, že bydlí v azylovém domě, tak raději zůstane u toho partnera.“
• Mýtus č. 8 – Ženy mají násilí rády, jinak by od partnera (agresora) odešly.		

Zdroj: Vlastní

6.2 Shrnutí dílčích cílů

6.2.1 Shrnutí dílčího cíle 1

První dílčí cíl mé práce byl nejprve zaměřen na vnitřní pravidla organizace, týkající se přijetí klientů ohrožených domácím násilím do služby.

Ze studia dokumentů jsem se dozvěděla, že pracovníci Azylového domu a Krizové pomoci mají zpracovaný **Pracovní postup č. 24 První kontakt a další jednání se zájemci o služby KP**.

Dále jsem na základě dotazování zjistila, že **v případech, kdy do role vstupuje kriminální policie, se pracovníci Azylového domu a Krizové pomoci řídí na základě pokynů od policie**. V těchto případech nesmějí oběti DN mimo areál Azylového domu, nesmějí mít kontakt s vnějškem, neboť by mohlo dojít k prozrazení místa pobytu oběti. Dále pracovníci nesmějí znát jméno oběti ani jména dětí. Těchto případů je pomálu, jen **jeden až dva za rok**.

Občas dochází k nedorozumění od zájemkyň o sociální službu, kdy požadují **pouze bydlení**. Při jednání se zájemcem jsou jim objasněny podmínky pobytu v Azylovém domě a na Krizové pomoci. U **Krizové pomoci** se také musí hlídat, aby **nedošlo ke zneužití služby**.

Pracovnice AD a KP hodnotí svou práci jako dostatečnou pomoc pro klientky, potvrzují to i statistiky, které si vedou.

Pro **zpětnou vazbu** od klientek využívají pracovnice u **AD průběžný a závěrečný dotazník**, u **KP pouze závěrečný dotazník**.

6.2.2 Shrnutí dílčího cíle 2

Zaměřila jsem se na zkušenosti se spolupracujícími a navazujícími organizacemi z pohledu pracovníků AD a KP. Z výpovědí vyplynulo, že velice **intenzivní spolupráce probíhá s kriminální policií**. Tuto spolupráci hodnotí vskutku **pozitivně**.

Dále spolupracují s lékaři, školskými zařízeními, s Krizovým centrem v Žamberku, státní policií (v případě podání trestního oznámení), rodinnými centry. Tyto

organizace však využívají maminky a jejich děti, **pracovnice AD a KP předávají příslušné kontakty.**

Pomoc obětem DN v Pardubickém kraji je na základě zjištění **dostačující.** *Informant 2* upozorňuje na **nedostatečné legislativní vymezení**, a to v případě vyhrožování a sledování. Policie je prý v těchto případech nečinná, pokud se opravdu něco závažného nestane.

Mé další dotazování směřovalo k **azylovému domu s utajenou adresou.** Čtyři informanti se shodli, že znají jeden v Praze (organizace Acorus). *Informant 3* žádný nezná a *Informant 5* uvedl, že zná jeden v Hradci Králové. **V okolí Žamberka by byl přínosný azylový dům s utajenou adresou především pro kriminální policii,** měla by pak větší možnost pro umístění obětí DN.

Klientkám jsou informace o další pomoci předávány **ústní formou,** dále je jim k dispozici **adresář** azylových domů, ubytoven apod., kde jsou informace průběžně aktualizovány a doplňovány.

Spolupráce s Krizovým centrem v Žamberku **probíhá ze stran klientek.** Pracovnice zde byly na exkurzi, kde došlo ke seznámení s prostory a vymezení cílové skupiny, která je pro toto centrum vhodná. Maminky sem docházejí samy a tuto spolupráci hodnotí kladně.

6.2.3 Shrnutí dílčího cíle 3

Z rozhovorů týkajících se mýtů vyplynula velmi zajímavá zjištění.

Informanti uvádějí, že ve **společnosti a u spolupracujících** organizací někdy panuje názor, že klientky se stejně **ke svým partnerům (agresorům) vrátí,** že své rozhodnutí nedotáhnou do konce. U veřejnosti také často panuje mýtus, že si za to **žena může sama.**

Informanti se shodují, že domácí násilí se rozhodně netýká pouze sociálně slabých vrstev, ale může se objevit **v kterékoliv rodině bez ohledu na vzdělání a sociální status. Agresorem často může být inteligentní, vlivná osoba.** Nejtvrdší násilí se na základě zkušeností vyskytovalo u vysokoškolsky vzdělaných lidí. Paradoxně sociálně slabší jedinci nemají problém ze vztahu odejít.

Co se týče **nevyhnutelnosti DN**, informanti uvádějí, že někdy jsou děti ovlivněny tím, co doma vidí, ale určitě nejsou přímo předurčeny k tomu, aby v dospělosti ubližovaly svému partnerovi. Již ve školním věku však mohou konflikty řešit tak, jako to dělal např. jejich otec.

Alkohol jistě **sehrává významnou roli**, dle rozhovorů si jím násilník dodává kuráž, v žádném případě ale **neomlouvá jeho chování**.

Oběti DN se může stát i velice atraktivní a inteligentní žena. Může být i naprosto finančně nezávislá na partnerovi, i přesto se k němu opakovaně vrací, neboť se často setkává s **nepochopením u svého okolí**, které jí mnohdy nevěří. **Významnou roli sehrávají i děti a otázka bydlení**. Ne pro každou ženu je azylový dům vhodný, jelikož by značně **klesla její životní úroveň**. Děti by také musely změnit školu, kamarády, a to není nic lehkého.

Od informantů jsem se dozvěděla, že klientky někdy uvádějí, že si za DN mohou samy, že ho vyprovokovaly nějakým svým chováním. Občas se tak v nich odehrává **vnitřní boj**, ve kterém uvažují nad svým rozhodnutím. Zda bylo správné od partnera odejít, neboť teď budou **vystaveny velkému nátlaku od svého okolí, a pokud se vrátí k agresorovi, bude to ještě horší, protože teď teror udeří ještě ve větší míře**.

Pracovnice AD a KP se při výkonu praxe často setkávají s tím, že se **klientky ke svým partnerům vracejí**. Někdy i po dvou dnech. Nikdo z nás nemá právo rozhodnutí těchto žen soudit, jelikož se v té situaci nenacházíme a neznáme další souvislosti.

Závěr

Primárním cílem mé diplomové práce bylo objasnit, jaké jsou podmínky pomoci ženám matkám s dětmi, které se staly oběťmi domácího násilí. Rovněž jsem se zaměřila na mýty, které se vztahují k domácímu násilí z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci. Všechna zjištění, která jsem kvalitativním výzkumem zjistila, jsou pro mě velmi obohacující a přeji si, aby má práce byla přínosná i pro čtenáře. Výzkum jsem uskutečnila s pracovníky AD a KP a jak už jsem zmiňovala, jistě bude zajímavé, pokud další diplomanti toto téma zpracují pohledem samotných klientek a doplní tak práci o jiný rozměr.

Touto prací jsem chtěla nejprve zprostředkovat teoretické informace vztahující se k domácímu násilí. Dále jsem uvedla síť služeb, které vstupují do role při pomoci obětem domácího násilí. Konkrétně se jedná o policii, ke které se neodmyslitelně váže institut vykázaní, dále intervenční centra, která jsou zřízena ve všech krajích České republiky, také uvádím telefonickou krizovou linku, krizovou pomoc a jako poslední představuji azylový dům, jelikož azyl často bývá až tou poslední, krajní možností.

Při studování literatury jsem často narážela na mýty, které se vztahují k domácímu násilí, proto jsem je do své práce zahrнула a zároveň jsem je využila jako podnět do výzkumné části. Z mého výzkumu vyplynulo mnoho zjištění. Kupříkladu jsem se dozvěděla, že pracovníci AD a KP v případech domácího násilí velmi intenzivně spolupracují s kriminální policií, kdy tuto spolupráci hodnotí velice pozitivně. Dospěli jsme také k poznatku, že v případech, kdy je klientkám vyhrožováno nebo jsou sledovány, je policie často nečinná až do chvíle, dokud se opravdu něco nestane. Možná by stálo za úvahu, zda by tato nedostatečná legislativní úprava neměla být více řešena.

Společnost si často myslí, že za domácí násilí si žena může sama, a že se k partnerovi (agresorovi) stejně vrátí. Informanti mi potvrdili, že s těmito mýty se v rámci výkonu praxe také setkávají. Pracovníci AD a KP se také často potkávají s tím, že žena, i když je „od hlavy až k patě“ plná modřin, se k agresorovi klidně za dva dny zase vrátí. Rozhodně nemáme právo nikoho soudit pro jeho rozhodnutí. Nevíme, jak bychom jednali, kdybychom se v této situaci ocitli, jelikož domácí násilí se netýká pouze

sociálně slabých rodin, ale může se objevit i u velmi vzdělaných lidí a ekonomicky zajištěných rodin. Pro mě osobně byla velmi překvapivá informace, která plynula ze zkušeností pracovníků, že nejtvrdší násilí se objevovalo právě u vysokoškolsky vzdělaných lidí. Takoví agresori mají často vlivné kontakty, které dokážou ledasco „zamést pod koberec“. Ženy jsou také často vystaveny nátlaku od svého okolí, které jim nevěří, poněvadž často partnera (agresora) vidí jako milujícího otce, sympatického člověka, pozorného manžela. Mnozí z nás si nedokážou ani v tom nejhorším snu představit, co se děje „za zavřenými dveřmi“.

Seznam literatury

- Azylový dům – spolek ROSA [online]. 2014 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.rosa-os.cz/nase-sluzby/azylovy-dum/>
- Bílý kruh bezpečí: INTERVENČNÍ CENTRA [online] 2007 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/pomoc-obetem/domaci-nasili/intervencni-centra/>
- Bílý Kruh Bezpečí: Linka pomoci obětem – zdarma a nonstop 116 006 [online]. 2009 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.116006.cz>
- BUDINOVÁ, Adriena. Rizika chudoby žen postižených domácím násilím a jejich dětí. Praha: proFem, c2012. ISBN 978-80-904564-2-6.
- Centrum J. J. Pestalozziho: Krizové centrum Žamberk [online]. 2020 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://pestalozzi.cz/sluzby/krizove-centrum-zamberk/>
- Cesta pro rodinu: Azylový dům [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.cestaprorodinu.cz/sluzby/azylovy_dum_a_krizova_pomoc/azylovy_dum-3-13-20.html
- Cesta pro rodinu: Krizová pomoc [online]. [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://www.cestaprorodinu.cz/sluzby/azylovy_dum_a_krizova_pomoc/krizova_pomoc-3-13-21.html
- CIMRMANNOVÁ, Tereza. Krize a význam pomáhajících prvního kontaktu: aplikace v kontextu rodinného násilí. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2205-7.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-2014-2.
- HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 9788026209829.
- HEPP, Urs a Ulrike BORST. Häusliche Gewalt. Praxis (16618157)[online]. 2015, 104(2), 83-88 [cit. 2020-02-25]. DOI: 10.1024/1661-8157/a001897. ISSN 16618157.

- JEŽKOVÁ, Veronika a Jiřina VOŇKOVÁ. Vaše právo!: první právní pomoc ženám, obětem domácího násilí. 9., aktualizované a doplněné vydání. Praha: ProFem, 2017. ISBN 978-80-904564-8-8.
- MARK, Heike. Häusliche Gewalt gegen Frauen: Ergebnisse einer Befragung niedergelassener Ärztinnen und Ärzte. Marburg: Tectum, 2001. ISBN 3-8288-8262-5.
- MARKOVÁ, Eva, Martina VENGLÁŘOVÁ a Mira BABIAKOVÁ. Psychiatrická ošetrovatelská péče. Praha: Grada, c2006. Sestra (Grada). ISBN 80-247-1151-6.
- MATOUŠEK, Oldřich. Slovník sociální práce. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-549-0.
- MATOUŠEK, Oldřich. Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788026200413.
- Pardubice ŽIVĚ: Rodina nemusí být ideální, ale s pomocí může dobře fungovat [online]. Pardubický kraj, 2018 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.pardubicezive.eu/rodina-nemusi-byt-idealni-ale-s-pomoci-muze-dobre-fungovat/>
- ROSA nezisková organizace: Domácí násilí [online]. 2014 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.rosa-os.cz/informace-pro-zeny/co-je-domaci-nasili/>
- ROSA nezisková organizace: Důležité kontakty [online]. 2014 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.rosa-os.cz/informace-pro-zeny/dulezite-kontakty/>
- SCHELLER-BÖTSCHI, Eva. Häusliche Gewalt. Übersicht und Präventionsmassnahmen [online]. Universität Basel (Institut für Soziologie), 2006 [cit. 2020-01-31]. ISBN 9783638818810. Dostupné z: <https://www.grin.com/document/76450>
- SKP-CENTRUM, o.p.s.: Veřejný závazek [online]. 2017 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: <https://www.skp-centrum.cz/nase-sluzby-a-projekty/intervencni-centrum/verejny-zavazek>
- Sociální práce / Sociálna práca: Bydlení chudých. 2006, 16(3). ISSN 1805-885X.
- Sociální práce / Sociálna práca: Domácí násilí. 2006, 2(2). ISSN 1213-6204.

- Sociální zabezpečení: státní sociální podpora, dávky pro osoby se zdravotním postižením, sociální služby, pomoc v hmotné nouzi, životní a existenční minimum: redakční uzávěrka 16. 1. 2017. Ostrava: Sagit, 2017. ÚZ. ISBN 978-80-7488-211-1.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda. Krize a krizová intervence. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5327-0.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda. Krizová intervence pro praxi. Praha: Grada, 2004. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0586-9.
- VÁGNEROVÁ, Marie, Ladislav CSÉMY a Jakub MAREK. Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 9788024622095.
- VODÁČKOVÁ, Daniela. Krizová intervence: [krize v životě člověka: formy krizové pomoci a služeb]. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-696-9.
- VOŇKOVÁ, Jiřina a David OPLATEK. Vraždy v kontextu domácího násilí. Praha: proFem, 2015. ISBN 978-80-904564-3-3.
- VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. Domácí násilí z pohledu žen a dětí: právní stav k 1.1.2016. 3. přepracované vydání. Praha: proFem, 2016. ISBN 978-80-904564-5-7.
- Výroční zpráva Cesty pro rodinu, z. ú. 2018 [online]. 2019 [cit. 2020-02-11]. Dostupné z: https://issuu.com/studiocemaamberk/docs/vz_2018_issu

Seznam tabulek, obrázků a příloh

Seznam tabulek

Tabulka 1: Ceník pobytu v Azylovém domě	38
Tabulka 2: Transformace cílů	43
Tabulka 3: Informant 1	57
Tabulka 4: Informant 6	59

Seznam obrázků

Obrázek 1: Struktura organizace Cesta pro rodinu	34
--	----

Seznam příloh

Příloha 1: Doporučení pro vedení rozhovoru s obětí domácího násilí	I
Příloha 2: Kazuistika paní Jany – oběť domácího násilí	III
Příloha 3: Rozhovor s Informantem 2 dne 27. 1. 2020 – Délka rozhovoru: 19:27 min.	VI
Příloha 4: Informant 2	XI
Příloha 5: Informant 3	XIII
Příloha 6: Informant 4	XV
Příloha 7: Informant 5	XVII

Přílohy

Příloha 1: Doporučení pro vedení rozhovoru s obětí domácího násilí

Především se snažíme povzbudit týranou osobu k rozhovoru. V průběhu dialogu budujeme vzájemnou důvěru, nasloucháme a neposuzujeme. Oběť by měla být obeznámena s tím, že „nenormální“ je akt násilí ze strany násilníka, nikoli chování týrané osoby. (Bezoušková in Marková, Venglářová, Babiková, 2006)

Při rozhovoru je vhodné pokládat kupř. tyto otázky:

- „Stalo se někdy, že vás někdo blízký uhodil či jinak fyzicky napadl, nebo že vám vyhrožuje?
- Děje se to nyní?
- Cítíte se doma bezpečně?
- Vypadá to, jako by vás někdo uhodil – jak se to stalo?
- Lidé, kteří mají tyto potíže, bývají obětí násilí ve svých rodinách – děje se něco takového u vás?
- Jak se nyní cítíte?
- Co vás pohnulo k vyhledání pomoci?
- Jak se k vám partner/ka choval/a?
- Co dělal/a?
- Jak jste se cítil/a?
- Kdy to začalo?
- Jak to začalo?
- Jak jste se choval/a při prvním napadení?
- Co vás dnes nejvíc trápí?
- Jsou ohroženy také děti?
- Jak reagují na domácí násilí?
- Jak vidíte teď váš vztah?

- Jak vám můžeme pomoci?
- Co očekáváte od nás?
- Jaké máme společné možnosti řešit váš problém?“ (Bezoušková in Marková, Venglářová, Babiková, 2006, s. 181)

Příloha 2: Kazuistika paní Jany – oběť domácího násilí

Příběh paní Jany

Paní Jana přišla do Domova se svými třemi dětmi Janem (15 let), Terezkou (14 let) a Pavlíkem (6 let) ve chvíli, kdy již nemohla déle zvládat svou situaci doma. Doma docházelo k domácímu násilí ze strany manžela, které bylo hlavně v psychické rovině. Paní Jana to nazývala tak, že jí týral. Toto chování ze strany manžela nebylo nacílené jen na paní Janu, ale i na nejstaršího syna Jana. Manžel říkal, že kdo nepracuje, tak ať ani nejí. Mladším dětem však jídlo dal a choval se k nim jinak, vlídně. Mladší děti se proto na otce dívaly v jiném světle.

Paní Jana se snažila ze všech sil si sehnat práci. Situace na trhu práce, v době, kdy paní Jana přišla do Domova, byla velmi těžká. V okolí Žamberka končilo několik firem a lidí na úradech práce přibývalo a bylo velmi těžké najít práci. Paní Jana se snažila, aby i ona mohla uživit své děti. Někdy sehnala nějakou krátkodobou výpomoc na blízkém statku, ale na oficiální zaměstnání to nebylo. Poté se paní dozvěděla o Domově a zkusila zavolat, zda jí nemůžeme pomoci. Paní Janě jsme vysvětlili, že poskytujeme i službu krizové pomoci, právě pro případy, kdy se již rodič cítí ohrožen na zdraví či životě a pro případy náhlé ztráty bydlení. Paní Jana se svěřila, že na ní manžel vzal dokonce sekeru.

Paní Jana přijela psychicky vyčerpaná. Permanentní stres udělal své. Manžel na paní Janu často křičel a nesoulad mezi nimi se na ní podepsal. Paní Janě se o tom všem, co prožila, nechtělo ani povídat, aby neotevírala znovu citlivé místo své minulosti.

Paní Janě jsme pomohli materiálně a poskytli pro první dny jídlo, hygienu a prostor na odpočinek. Poté jsme spolu řešili, co dál, jak zajistit rodinu finančně. Oba manželé měli dluhy a bohužel i exekuce. Některé půjčky si vzal manžel a některé paní Jana. Dluhy však vznikaly za dobu manželství, takže odpovědnost byla na obou stranách. Paní Jana měla exekuci i na účet. Velmi se obávala, co bude dál, jelikož očekávala, že s manželem bude špatná domluva ohledně výživného na děti. Starší syn nyní navíc musel dojíždět do školy a měl to nyní delší cestu.

Podářilo se však nakonec vyjednat dávky hmotné nouze a paní Jana měla na základní potřeby a učila se, jak hospodařit i s malým příjmem. Paní Jana rozpočítávala peníze,

aby jí vyšlo na jídlo, jízdné pro děti a další potřeby. Snaha paní Jany byla obdivuhodná.

Honza a Terežka si na nový domov hůře zvykali. Doma jim zůstalo hodně kamarádů a kamarádek. Terežka neměnila školu, jelikož tam měla hodně kamarádek a skvělý kolektiv, a tak každý den dojížděla. Stejně i Honza dojížděl do školy. Terežku a Pavlíka trápilo, že nejsou rodiče spolu a že to vypadá, že se k sobě již nevrátí. Stýskalo se jim po otci.

Pavlík si tu ale našel nové knihy o svých oblíbených dinosaurech a všichni jsme žasli, jak zná nazpaměť jejich krkolomná jména. Jeho oblíbenými hračkami byli samozřejmě plastoví dinosauři, kteří s jeho pomocí spolu často „bojovali“, anebo jen „prozkoumávali“ nový domov. Vzhledem k tomu, že Pavlík dostal odklad nástupu do 1. třídy, tak zde mu paní Jana domluvila nástup do nultého ročníku základní školy. Pavlíkovi se v malém kolektivu dětí moc líbilo a bylo úžasné, co vše se naučil a jak dohnal své vrstevníky.

Terežka si zde postupně také zvykala. Po čase si domluvila maminka s otcem návštěvy Terežky, které byly i s přespáním. Terežka zde měla čas i na oblíbené kreslení a psaní nápisů. Ráda zkoušela nové typy písma, a tak se nabídla, že vytvoří děkovné kartičky pro dárcce oblečení a pomůže vytvořit i vánoční přáníčka.

Paní Janě postupně bylo více jasné, že se nechce zpět vrátit. Terežce otec více a více chyběl a to, že v městě, kde bydlela, má kamarády, způsobilo, že se rozhodla k otci vrátit. Paní Jana pak požádala o rozvod a oba synové jí byli svěřeni do péče.

Paní Jana si začala hned na začátku pobytu mapovat své dluhy a zjišťovat výši celkového dluhu. Dluhů bylo vícero, ale tím, že paní Jana neměla práci, tak nešlo zařídit insolventci. Paní Jana začala tedy alespoň komunikovat s exekutory a domlouvat si minimální splátkové kalendáře. Někteří věřitelé nebyli moc nadšení z minimálních částek, ale paní Jana si řekla, že začít se dá i s málem, ale začátek a důsledné splácení je důležité.

Aktivní přístup paní Jany se líbil i pracovníkům na úřadech OSPOD. Její píle byla poté odměněna a na paní Janu se usmálo štěstí a podařilo se jí získat byt na ubytovně. Nebyl to sice ten vysněný byt, ale Honzík byl ve městě, kde studoval, a paní Jana měla i větší šanci sehnat práci. Velký pokrok, který paní Jana udělala, zůstal v našich

vzpomínkách na ni. I ona sama byla překvapena, jak dokázala být silná a vyřešit tolik záležitostí ve svém životě. *(Zdroj: Elektronická dokumentace sociálních pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci)*

Příloha 3: Rozhovor s Informantem 2 dne 27. 1. 2020 – Délka rozhovoru: 19:27 min.

Výzkumník: „*S jakými nedorozuměními se setkáváte u budoucích klientek (zájemkyň o sociální službu Azylový dům a Krizová pomoc)?*“

Informant 2: „*U Krizové pomoci si musíme hodně záležet na tom, aby to nezneužily, protože zrovna jsem to řešila dneska. Krizová pomoc je ze zákona zdarma, takže se tady nic neplatí a ještě jim zajišťujeme všechno, co potřebujou, ať je to jídlo, oblečení, drogerii. Už se i stává, že jsou, to se netýká domácího násilí, ale spíš těch co jsou bez domova, takže si cestujou po krizových pomoci, protože už to takhle mají. Vědí, že tam všechno dostanou a pobyt je zdarma. My si musíme hodně hlídat, aby ta Krizová pomoc nebyla zneužita. Co se týče toho DN tak toho je v menšině na té Krizové pomoci, většinou to je, že přišly o to bydlení náhle a v podstatě, když to jde na tý paní vidět, že má modřiny, tak tam je evidentní, že to není zneužití služby a jinak se jich dotazujeme, co se stalo, klasický otázky. Domácí násilí se stupňuje, takže se to podle rozhovoru pozná, jestli to je „italská domácnost“ nebo domácí násilí, což jsou ta specifika Krizové pomoci, na co si dávat pozor. U toho Azylového domu tam sice se může taky, ale to by nikdo nezneužil, kdo by chtěl jít dobrovolně do azylového domu. To se spíš stane, že ty spokojené klientky přijdou do jiného azylového domu, a pak nás tam vychválejí a z toho azylového domu chtějí všechny k nám.“*

Výzkumník: „*Děkuji. Považujete svou práci jako dostatečnou pomoc pro klientky?*“

Informant 2: „*Z naší strany víc dělat nemůžeme a ty statistiky nám to tak ukazují, že v podstatě to je dostatečný. Někdy se v těch dotaznících objevuje něco, co by tu mělo být navíc. Je to třeba televize na pokojích, což nemáme a jsou to spíš takový věci nadstandardní.“*

Výzkumník: „*Máte zpětnou vazbu od klientek, které využily služby Azylového domu a Krizové pomoci?*“

Informant 2: „*Tu máme, že jo samozřejmě, u Krizové pomoci máme závěrečný dotazník, takže to je takový zpětná vazba, o tom jaká je naše služba, jaká byla tady za tu dobu pobytu. U Azylového domu máme průběžný dotazník a závěrečný. Takže ten průběžnej nám řekne, jak to vidí teďka, když tady jsou a ten závěrečný vlastně pak na konci pobytu. A co se týče zpětné vazby, že bychom pak věděli, jak dopadly*

a jak se jim žije dál, tak toho máme hrozně málo. Spíš víme o těch, který se vrátěj, který tady ty pobyty mají opakovaně, u těch se pak ví co a jak a proč se to nepodařilo, ale u těch, co o nich nic nevíme, můžeme předpokládat, že to podařilo dobře, že bydlí v bytě a nepotřebujou nás, ani se třeba nedovíme, že jsou někde jinde. Což Facebook funguje i mezi maminkama, takže nám třeba řeknou: „Víte o tom, že tahle ta je takhle a tahleta takhle.“. Od úřadu se nedovíme nic, tam platí tvrdá mlčenlivost. Tam se dovíme to, když tu pomoc potřebujou, to pak zase zavolaj, a pak se ví, že se to nepovedlo.“

Informant 1: *„Dobře, děkuju. Další otázka zní, s jakými dalšími subjekty spolupracujete v rámci pomoci obětem DN?“*

Výzkumník: *„Velice dobrá spolupráce je s kriminální policií Ústí nad Orlicí. Tam prostě narovinu jednaj s náma, s maminkou, jsou prostě super a snaží se těm ženám pomoct. Byly i těžký případy, kdy násilník byl i advokát, takže to nebylo ani jednoduchý třeba jednat s tím soudem, jak se ta maminka ochrání a my jsme před nimi skláněli, jak opravdu se ta kriminálka snaží mamince pomoct. To bylo úžasný. Už je to taková krajní možnost, kdy už nestačí vykázat násilníka, protože tam je nebezpečí, že on to nedodrží, a že dojde k ohrožení maminky a dětí, takže potom nabídnou utajený pobyt, nedělají to automaticky a neděje se to často, jak na běžícím páse. Těch případů, kdy jsou dva za rok, kdy je sem přivezou, tak to je hodně, někdy je třeba jen jeden. Není to tak častý. Potom to násilí, kdy už paní opakovaně odchází a kdy k nám přijde, tak to se stává často. A tam ty důkazy, že se jedná o násilí jsou, takže ji pošleme za lékařem. Často to je násilí na mamince, na dětech úplně minimálně. Násilí v domácnosti je spíš směřováno na tu matku a na ty děti ně, co jsme se tady tak setkali s těmi případy. Na ty matky to je opravdu častější. A samozřejmě, když by se pak mluvilo o školách, tak když přijde na Krizovou pomoc, aby se omluvili ve školách, řekli, že mají mimořádnou situaci, že řeší, kde budou. To samý školky, školy, spíš s maminkama jednáme o tom, jak si to v tý škole zajistit a kde co si zajistit. Není to přímo naše spolupráce se školami.“*

Výzkumník: *„Spíš předáváte kontakty mamince a ona si to pak vykomunikuje.“*

Informant 2: *„A vlastně upozorňujeme na tu povinnost toho omluvení, i na tu povinnou školní docházku a samozřejmě že jsou situace, kdy na tu Krizovou*

pomoc přijde maminka v takovém stavu, že jsme třeba my tu školu omlouvali a zajišťovali. Nemluvíme teda o těch případech, co zajišťuje kriminálka, protože, když se tohle stane, tohle všechno zařizuje kriminálka – omlouvá děti ve školách. Ale když už to zajišťujeme my, tak priorita je to, aby si to maminky zajistily samy a my je v tom jenom podpořili, a když je to potřeba, tak i my s těma školama jednáme, aby to děti měly v pořádku. Tady v Žamberku máme státní policii, takže i snažíme maminky přimět k tomu, aby to trestní oznámení podaly, i kdyby ho potom stáhly, tak aspoň ten první krok ať udělají. Jednak aby se toho nebály, to trestní oznámení podat. Tady taky máme s tou policií dobrou spolupráci, že neodmítnou, že to opravdu sepíšou. Víme sami, že s tím je hodně práce a taky víme, že to potom maminky stahují. Že to je takový častější, že to stahují. U azylového domu to je širší spolupráce, Animo, kroužky, rodinné centrum. Snažíme se spolupracovat tady ve městě tak, aby se ty maminky do toho běžného života začlenily. Ted' se tady nově otevřelo Krizové centrum. Jako dřív byl taky problém třeba k psychologovi někoho objednat. Byly dlouhé objednací doby. Ted' se snažíme maminky do toho Krizového centra směřovat. Tam je psycholog a je tam i psychoterapeut, což je taky přínos. To tady nebylo. My jsme si teda psychoterapeuta pro maminky platili. A snažíme se ho využívat pro ten začátek, aby se nebály, a pak už je směřovat do toho Krizového centra, kde můžou využít psychologa, psychoterapeuta, a hlavně se tam zaměřují i na děti. “

Výzkumník: „Mám tady právě otázku týkající se **Krizového centra v Žamberku**, takže tu jste mi už zodpověděla. Já už jsem se dozvěděla, že vy s nimi přímo nespolupracujete, ale předáte kontakt mamince a ta tam pak dochází. “

Informant 2: „Ta spolupráce je spíš o tom, že o sobě víme. My jsme je navštívili, oni nás navštívili. Že jsme si vyjasnili, koho tam můžeme posílat, za jakých podmínek. Není to o tom, že bychom tam tu maminku dovedli, ale je to o tom, že víme o té službě, můžeme ji doporučit. “

Výzkumník: „A hodnotíte kladně tuto spolupráci? “

Informant 2: „Jsou tady teprve rok, ale na ten začátek to vypadá, že to je pozitivní. Kdo tam chodil, byl spokojenej. Chodí tam, takže spíš to můžeme soudit podle spokojenosti maminek, že se jim služba líbí a že ji využívají. “

Výzkumník: „Dále jsem se chtěla zeptat, jak hodnotíte pomoc obětem DN v Pardubickém kraji, případně v čem vidíte rezervy?“

Informant 2: „Takhle, ono snad nejde o celý Pardubický kraj, jde o to, že když se to stane tady, tak jaká ta pomoc je. Hrozně blbý je, když ten násilník vyhrožuje, sleduje ji a posílá výhružný sms a ta policie s tím nemůže nic dělat, dokud se něco nestane. To je hrozně špatný, protože čekat na to, až se něco stane. Ve všech oborech se mluví o tom, že prevence je nejdůležitější. Asi je i mezera v zákonech, asi kdyby ty policajti mohli, tak by to udělali, ale nezmůžou nic, protože se nic nestalo. Asi je to taková administrativa, že se to nevyplatí začít dělat, nebo nevím, co se děje, ale v podstatě to tak je. Ty ženy dostanou informaci, až se něco stane, tak se ozvěte. A nikdo s tím nic neudělá. Myslím si, že ta kriminálka je už dobře nastavená, že se snažej a myslím si, že i ta státní policie. Asi ta legislativa není nastavena tak, že by to mohlo být dotaženo do konce.“

Výzkumník: „Znáte nějaký azylový dům s utajenou adresou?“

Informant 2: „V Praze. Byli jsme se tam podívat. Spíš nás to tak udivilo, že si tu utajenou adresu udrží. Oni tam mají část utajenou a část jako normální azylový dům. Je to organizace Acorus. To jsem říkala, nerozumím tomu, jak si tu utajenou adresu udržíte, když tady máte normální azylový dům. Hlavně to je tak, že když tam někoho mají na tu utajenou adresu a někdo za ní přijede, proflákne se ta adresa, tak se ukončí ten utajený pobyt. Když si to člověk poruší, pak už tam být nemůže.“

Výzkumník: „Má poslední část se týká mýtů ohledně domácího násilí. S jakými mýty se setkáváte při výkonu vaší praxe, jak s nimi pracujete, s jakými mýty se třeba setkáváte u samotných klientek, u spolupracujících organizací (přečteny mýty z mé přípravy).“

Informant 2: „To, že si za to domácí násilí můžou samy, to bych asi potvrdila, to si myslí (klientky). To, že se to týká jenom nižších sociálních vrstev, tak to bych vyvrátila rozhodně, protože to nejtvrdší DN vždycky bylo u vysokoškoláků. To je rafinovaný. To člověka přejede úplně mráz po zádech, že se to fakt může stát komukoliv, protože to fakt je dalo by se říct v uvozovkách na úrovni. Ten člověk ví, kam může zajít, ví, kde jsou ty hranice, vošéfuje si to, aby to nebyl trestný čin

a je to hrozně dlouhý, kdy to doma probíhá a skrytě. Jednak ta paní se za to stydí. Nevím, nemůžu dělat žádný velký statistiky, ale co my za těch třináct let jsme viděli, že velký procento obětí jsou učitelky, který mají doma vysokoškolačka manžela a stanou se oběťmi DN. To, když jsme zjistili, tak jsme se tomu sami divili, proč zrovna tyhle vysokoškolačky jsou v tom takhle namočený. Zažili jsme tady paní vysokoškolačku, vymláčený zuby o vanu a vrátila se k němu.“

Výzkumník: „Z jakého důvodu si myslíte, že se takhle vracejí?“

Informant 2: „No děti. Tam to bylo jasný, děti.“

Výzkumník: „Třeba šlo i o tu ekonomickou situaci, bydlení, příjem.“

Informant 2: „Taky. Velkým důvodem jsou děti a na druhém místě je třeba, že by snížila ta životní úroveň, ale zase to není tak rapidní, kdyby se to pak dořešilo výživným apod. Ale stejně, ta paní by musela změnit bydliště. Děti by musely změnit školu, kamarády, to není nic jednoduchýho. A když si ta ženská říká, že si za to může sama, tak se vrátí. Když si vezmu ty nižší sociální vrstvy, tak ty to paradoxně řeší dřív a ty paradoxně nemají problém z toho odejít.“

Výzkumník: „Třeba se ty ženy, co jsou už třeba vysokoškolsky vzdělaný, tak se třeba bojí i víc reakce okolí, jak by na ně pohlíželo.“

Informant 2: „A někdy i rodina.“

Výzkumník: „Že nemají oporu v rodině, protože často ten agresor vypadá navenek jako slušný člověk, milý, společenský.“

Informant 2: „To ano, s dětma všechno v pořádku.“

Výzkumník: „Dobře, děkuju. To je z mé strany všechno.“

Příloha 4: Informant 2

DC 3 Formou kvalitativních interview zjistit mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci – Informant 2		
1) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte při výkonu praxe a jak s nimi pracujete?</i> 2) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u samotných klientek?</i> 3) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u veřejnosti? Jak se tyto mýty snažíte vysvětlit/vyvrátit?</i> 4) <i>S jakými mýty se setkáváte u spolupracujících organizací?</i>		
Podněty do rozhovoru z teoretické části:		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 1 – Domácí násilí se týká sociálně slabých rodin. 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 2 – Černobílé vnímání aktérů domácího násilí 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 3 – Nevyhnutelnost domácího násilí 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 4 – Typický pachatel 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 5 – Typická oběť 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 6 – Vliv alkoholu na domácí násilí 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 7 – Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují. 	<i>Informant 2:</i>	<i>„To, že si za to domácí násilí můžou samy, to bych asi potvrdila, to si myslí (klientky). To, že se to týká jenom nižších sociálních vrstev, tak to bych vyvrátila rozhodně, protože to nejtvrdší DN vždycky bylo u vysokoškoláků. To je rafinovaný. To člověka přejede úplně mráz po zádech, že se to fakt může stát komukoliv, protože to fakt je dalo by se říct v uvozovkách na úrovni. Ten člověk ví, kam může zajít, ví, kde jsou ty hranice, voššuje si to, aby to nebyl trestný čin a je to hrozně dlouhý, kdy to doma probíhá</i>

		<p><i>a skrytě. Jednak ta paní se za to stydí. Nevím, nemůžu dělat žádný velký statistiky, ale co my za těch třináct let jsme viděli, že velký procento obětí jsou učitelky, který mají doma vysokoškolačka manžela a stanou se obětmi DN. To, když jsme zjistili, tak jsme se tomu sami divili, proč zrovna tyhle vysokoškolačky jsou v tom takhle namočený. Zažili jsme tady paní vysokoškolačku, vymláčený zuby o vanu a vrátila se k němu.</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 8 – Ženy mají násilí rády, jinak by od partnera (agresora) odešly. 	<p><i>Informant 2</i></p>	<p><i>Velkým důvodem jsou děti a na druhém místě je třeba, že by snížila ta životní úroveň, ale zase to není tak rapidní, kdyby se to pak dořešilo výživným apod. Ale stejně, ta paní by musela změnit bydliště. Děti by musely změnit školu, kamarády, to není nic jednoduchého. A když si ta ženská říká, že si za to může sama, tak se vrátí. Když si vezmu ty nižší sociální vrstvy, tak ty to paradoxně řeší dřív a ty paradoxně nemají problém z toho odejít.</i></p>

Zdroj: Vlastní

Příloha 5: Informant 3

<p>DC 3 Formou kvalitativních interview zjistit mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.</p>		
<p>1) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte při výkonu praxe a jak s nimi pracujete?</i> 2) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u samotných klientek?</i> 3) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u veřejnosti? Jak se tyto mýty snažíte vysvětlit/vyvrátit?</i> 4) <i>S jakými mýty se setkáváte u spolupracujících organizací?</i></p>		
<p>Podněty do rozhovoru z teoretické části:</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 1 – Domácí násilí se týká sociálně slabých rodin. 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 2 – Černobílé vnímání aktérů domácího násilí 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 3 – Nevyhnutelnost domácího násilí 	<p><i>Informant 3</i></p>	<p><i>„Myslím, si, že záleží na tom, jak dlouho v tom dítě vyrůstalo a ta povaha a jaká je osobnost.“</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 4 – Typický pachatel 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 5 – Typická oběť 	<p><i>Informant 3</i></p>	<p><i>„Spíš, co sem přišly maminky, tak od pohledu byly takový zdrcený. Když vyhledají tuto pomoc, tak to člověk na nich vidí, že jsou na dně, nebo že ta situace je těžká. U těch sociálně slabších rodin to si myslím, že to taky není pravda. To domácí násilí může být ledaskde, v kterékoliv rodině.“</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 6 – Vliv alkoholu na domácí násilí 	<p><i>Informant 3</i></p>	<p><i>„Tak myslím si, že ten alkohol určitě tam působí. Ten má velký vliv. Ten mýtus, že násilník je sympatický, tak určitě se to stává, ale taky to není pravidlem samozřejmě. Že by to člověk do něj neřekl, působí strašně sympaticky a mile, to jako jo, ale není to pravidlo. To je určitě taky takový mýtus.“</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 7 – Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují. 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 8 – Ženy mají násilí rády, jinak by od partnera (agresora) odešly. 	<i>Informant 3</i>	<i>„To je spíš strach. Nemají kam jít. Určitě si nemyslím, že by to bylo z toho důvodu, že by to násilí měly rády. Spíš si pořád myslí, že se to změní. Většinou se to ale stupňuje spíš k horšímu. Nemají kam jít, tak to chtějí udržet.“</i>

Zdroj: Vlastní

Příloha 6: Informant 4

DC 3 Formou kvalitativních interview zjistit mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.		
<p>1) S jakými mýty ohledně DN se setkáváte při výkonu praxe a jak s nimi pracujete?</p> <p>2) S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u samotných klientek?</p> <p>3) S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u veřejnosti? Jak se tyto mýty snažíte vysvětlit/vyvrátit?</p> <p>4) S jakými mýty se setkáváte u spolupracujících organizací?</p>	<p>Informant 4: „Já si myslím, že ten mýtus, který se je nejvíc rozšířený je ten, že si za to může žena sama. S tím se často setkávám ve svém okolí.“</p> <p>Informant 4: „S tím, že kdyby ta žena chtěla, tak může odejít, s tím se setkávám. Protože jsou trošku v zajetí, kdy partner vyhrožuje, že si to tak zařídí, aby ty děti nedostala, má známý.“</p>	
Podněty do rozhovoru z teoretické části:		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 1 – Domácí násilí se týká sociálně slabých rodin. 	<p><i>Informant 4</i></p>	<p>„Domácí násilí nesouvisí se vzděláním nebo nějakým sociálním postavením.“</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 2 – Černobílé vnímání aktérů domácího násilí 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 3 – Nevyhnutelnost domácího násilí 	<p><i>Informant 4</i></p>	<p>„S tím teda nesouhlasím a ani s tím, že si za to ty ženy mohou samy. Co si trošku myslím, že mít vliv, když ty děti zažívají to DN doma, tak ne, že by to bylo tím nějak předurčený, ale spíš, že neumějí jednat jinak. Vidí, že se to doma tak řešilo, tak nevědí, jak jinak by to mohly řešit než tím násilím.“</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 4 – Typický pachatel 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 5 – Typická oběť 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 6 – Vliv alkoholu na domácí násilí 	<p><i>Informant 4</i></p>	<p>„Alkohol určitě nějakým způsobem uvolňuje, nebo určitě nějakým způsobem ovlivňuje, ale myslím si, že už to je v dané povaze toho násilníka. Že si tím třeba dodává kuráž.“</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 7 – Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují. 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 8 – Ženy mají násilí rády, jinak by od partnera (agresora) odešly. 		

Zdroj: Vlastní

Příloha 7: Informant 5

DC 3 Formou kvalitativních interview zjistit mýty vztahující se k DN z pohledu pracovníků Azylového domu a Krizové pomoci.		
<p>1) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte při výkonu praxe a jak s nimi pracujete?</i></p> <p>2) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u samotných klientek?</i></p> <p>3) <i>S jakými mýty ohledně DN se setkáváte u veřejnosti? Jak se tyto mýty snažíte vysvětlit/vyvrátit?</i></p> <p>4) <i>S jakými mýty se setkáváte u spolupracujících organizací?</i></p>	<p>Informant 5: „Ty poslední dva jsou takový hodně rozšířený. Odejít je pro ženu opravdu těžký, třeba s větším počtem dětí je ten odchod ještě těžší. Nebo takový ten mýtus: No všude něco je, v každém partnerském vztahu se něco najde. To bude dobrý, to se spraví. Mám tady teď i maminku, která zažila DN ve všech třech rovinách – fyzické, psychické a sexuální. Byla v tom dlouho. Manžel ji zavíral doma. Díky tomu okolí se pak podařilo ten krok udělat. Trvalo to asi několik let, než ten krok udělala. Je to těžký sehnat tu odvahu. Čekáte, že se něco stane, že se přeci změní, vždyť máme spolu děti. Je to pro ně hodně těžký. Že si za to mohou ženy samy, jo to si ta mužská populace někdy hodně myslí. Že se ty ženy třeba strojí hodně vyzývavě, takže si o to třeba říká. To je takový sexismus ve společnosti.“</p>	
Podněty do rozhovoru z teoretické části:		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 1 – Domácí násilí se týká sociálně slabých rodin. 	<p><i>Informant 5</i></p>	<p>„Tak to si určitě nemyslím, protože jsme tady měli i paní, kde to násilí bylo opravdu ve fyzické rovině, že došlo fakt daleko. Její manžel rozhodně nebyl sociálně slabej. Takže se to děje i jinde. Ta odvaha, vyjít s tím ven je někdy opravdu těžká. Agresor často nevidí ten problém: Ty ses chovala takhle, tak já se choval takhle. Ty ses na něj takhle dívala, tak jsme si to museli doma vyjasnit.“</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 2 – Černobílé vnímání aktérů domácího násilí 		
<ul style="list-style-type: none"> • Mýtus č. 3 – Nevyhnutelnost domácího násilí 		

• Mýtus č. 4 – Typický pachatel		
• Mýtus č. 5 – Typická oběť		
• Mýtus č. 6 – Vliv alkoholu na domácí násilí		
• Mýtus č. 7 – Za domácí násilí si mohou ženy samy, muže totiž provokují.		
• Mýtus č. 8 – Ženy mají násilí rády, jinak by od partnera (agresora) odešly.	Informant 5	„Dochází tedy i k tomu, že se vracejí. Je to častý. Měli jsme tu jednu maminku, která se opakovaně pořád vracela. Bylo to blízké město, paní tam měla i práci na klasický pracovní poměr. Lákalo ji to tam zpátky, protože měla pěkné peníze. Bylo to až neuvěřitelný, tím, že byla ekonomicky nezávislá na tom partnerovi, tak si asi říkala Jo je to táta od rodiny, jak budou na mě koukat, že jsem od něj odešla, že jsem se na něj vykašlala. Nemuselo to zrovna být násilí fyzický, ale spíš to bylo psychický, ty nevěry je trápí a různě se hádaj.“

Zdroj: Vlastní